APHTHONII PRO

gymnaſmata ideſt praeexercitationes Rhetoruꝫ: ꝛ Luciani opuſculum de componenda Hi-
ſtoria nuper a Ioanne Maria Catanaeo
latinitate donata: & ad vtilitatem
legentium núc primum pu-
blicata: ſolertiq; diligé-
tia Emendata.

REVERENDISSIMO *in Chriſto patri*·D·D· *Ioãni Antonio epiſcopo Tuſculano Sacro ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinali Alexãdrino, ac urbis legato digniſſimo Ioãnes Maria Catanæus felicitatem*.

C Læroſq; nouimus, qui ad eloquẽtiã aĩum cõtulerant, in ipſo limine præceptorũ difficultate confuſos, deterritoſq; concidiſſe, quoſdam diu caligaſſe, & tanq̃ in ſolo peregrino errabũdos nunq̃ rectũ dicẽdi eallẽ cõſecutos, alios, quod lõgo labore uix impetrauerãt poſtmodum deſuetudine ꝑdidiſſe. Et ſane hmõi ſunt rhetorũ præcepta, ut a paucis admodũ intelligantur, a nullo fere optime exerceantur, Quare ne frequẽtius iſta fierẽt Aphthonii declamatoris ꝓgymnaſmata oĩbus utilia, & neceſſaria credidi, ſiue quis uellet per eũ ad ſumma niti, reliqua lõge faciliora uiderẽtur, ſiue paucis cõtentus per quandã dicendi imaginẽ, artiſq; rhetoricæ ſimulacrum ſacris eloquẽtiæ quãquõ initiaretur, ſi hoc breue opus diligenter, & frequẽter recognoſceret. Nã præceptis omnibus ſtatim ſua exẽpla ſubiicit tã clara, & cõuenientia quæ priores neglexerãt, uel diſſimulauerãt, ut merito, & Hermogeni, et qui talia cõſcripſere, præferatur, Hæc hactenus latinis incognita, quãtum ingenii noſtri debilitas cõſeq potuit, ſtuduimus ita dillucida trãſferre tãq̃ multis eſſent ꝓfutura ut quæ in rebus erãt copioſa, eandem ĩ uerbis, ſi daretur, ubertatẽ cõpararent. nã Aphthonii inuentiõ fertilis admodũ, dictio uero breuis, & circũciſa, quæ difficulter â græcis ẽt intelligi poſſit Itaq; tua

cauſa habebūt adoleſcētes, quibus ſe utiliter exerceāt, et
ab apologo uſq; initiū capientes facilius maiora contin-
gant, & enim ſi fabulā ex arte confingere uolēt, ſi nar-
rationē, ſi chriā, expoſitiōem, teſtimonium, ſententiaſq;
diuinas, id cōmode faciēt, quādo confutandū erit, quādo
confirmandum, ea optime ad imitationem tui per Aph-
thonium diſcent, nā ſiue cōtra ſceleſtos agendum, tua illu
ſtria ſcripta ſubtiliter, & grauiter unūquenq; inſtituēt;
ſiue laudādū, nemo maiorem copiam ſuggeret, tua enim
doctrina, & prudentia huius authoris præexercitamen
ta longo interuallo præcedunt, nec mirandum, nam qui
maxime laudandi ſunt, ſi tibi conferantur, inter poſtre-
mos iacebunt, Inde Iulius noſter Pontifex Max. ad para
tam uictoriam diuino conſilio feſtinans ex tot clariſſimis
& maximis ſacroſanctæ Ro. eccleſiæ uiris te unum ele-
git, qui urbem regeres, et ſupremas in ea uices haberes.
Tu potes ornatiſſime allocutionem tractare, neq; ſolum
præclaras urbes tua deſcriptione illuſtrare, ſed totum or
bē repræſentare, cauſarumq; omnium rationem reddere.
Quis melius legum promulgationes uel confirmabit, uel
confutabit? quando quidem in tā ſacroſancta, & florē-
tiſſima dignitate iuriſconſultorū arcē obtines, Aphtho-
nio cōnectitur Luciani opus aureū de cōſcribēda hiſtoria
pariter a nobis latinitate donatū & tibi dicatū, ut tuo be
neficio lectores ſcribendi normā diſcerent, uitia diſcerne
rent, hiſtoricorum uirtutes agnoſcerent, proinde ſi aliqs
res geſtas optime literarum monumētis mandare conſti-
tueret, hunc magiſtrum haberet, quem ſequeretur, uel ſi
hiſtoriā pficere diffideret, a ſcribendo deterreretur aut
ſi maleſcriberet, nō excuſationē aliq̃, ſed temeritatē ſuā

prætẽderet, tractat enim primum ingenio ſummo, pariq; diligentia quæ uitanda, deinde quæ facienda ſcripturo ſint, ea nos elaborauimus clariora in latium traducere, ne lector ſtili difficultate deſperaret, & quod a doctoribus præcipitur, omnia ſcientiarum præcepta legẽtibus q̃ clariſſima tradenda. præterea ſi quando ſuſpicabamur mendam in græco exemplari ſubrepſiſſe, inferioribus ſuperiora examinantes, faciliora perficere, quantum potuimus, noſtra interpretatione contendimus, præſertim ubi non ſemper latinitas patiebatur ut uerbum uerbo redderemus. Opus ſane hoc, ſi aliis Luciani operibus conferatur, longe utiliſſimum, a quo ueram artem conſcribendæ hiſtoriæ petant hiſtorici, laudent mediocriter literati, eloquentes, & prudentes intelligant, imprimis tu, per quem diligenter ſcripturi hoc munere fruantur, & a rebus tuis admirandis initium ſumant. Beneuale. Mediolani. xii. Calend. Septẽb.

M. D. VI.

Deffinitio fabulæ.

FABVLA. A Poetis originẽ duxit, qua etiã oratores utũtur, ubi admonere intẽdunt. Eſt aũt fabula ſermo falſus ueritatẽ effigẽs diuerſimode appellata. nã mõ Sybaritica, mõ Ciliſſa, et Cypria dicta eſt, inutatis ꝑ inuentorũ uarietate noĩbus, obtinuit tamẽ, ut potius Aeſopia diceretur, eo qđ Aeſopus oĩum Species optime fabulas cõſcripſit. Fabularũ quædã ſunt rõnales, quædã morales, quædã mixtæ, rõnales ſunt, quãdo fingimus hoĩem aliqđ facere, morales, quæ irrationaliũ morẽ imitãtur, mixtæ ex utriſq;, rõnalibus, et irrõnalibus. Admonitionẽ, cuius cã fabula iucta eſt ſi ꝓpoſueris, antefabulã noĩabis, uerũ ſi poſtpoſueris affabulationẽ appellabis. Antefabula.

¶ Fabula Formicarum & Cicadarum iuniores ad labores adhortans.

AEſtatis erat uigor, cum Cicadæ cõtinuam cantilenã reſumebãt, at formicæ laboribus intẽtæ erãt, ut fructus colligerẽt, ꝗbus hyeme paſcerẽtur, ea igitur adueniente formicæ laboribus ſuis nutriebantur, Cicadis autem oblectatio finiebatur in inopiã. Sic iuuenis labores ſubterfugiens ſenectutem miſeram ducit. Affabulatio.

¶ Diffinitio Narrationis.

NArratio eſt expoſitio rei factæ, uel tanꝗ̃ factæ. differt aũt narratio ab expõne, ſicut a poeſi poema, poeſis enim eſt tota Ilias, poema aũt Achillis armorũ deſcriptio. Narrationũ aliæ ſunt poeticæ, quædã hiſtoricæ, aliæ Species ciuiles, poeticæ ſunt, quæ fingũtur, hiſtoricæ, quæ ueterũ

geſta narrāt, ciuiles, q̄bus in cōtrouerſiis oratores utūtur. Narratiōi ſex accidūt pſona agēs, res geſta, quo tpe geſta ſit locus ī quo trāſacta, modus quocā pp ꝙ uirtutes narrationis ſunt quattuor, dilluciditas, breuitas, pſuaſio, et uerborū latinorū electio.

ℂNarratio Roſæ.

Perſona. QVi pulchritudinem Roſæ admiratur, hic Veneris
Res, uulnus aiaduertat. Adonin dea depibat, Mars ipſam, & hoc erat adonidi deo; quod Veneri Mars. deus
a Cauſa. amabat deā, & dea ſequebatur hoiem, par erat ardor, &
Nodus, ſi genus indifferēs. Mars riualis Adonin de medio tolle-
Locus. re decreuit, ratus Adonidis morte pariter amorē Veneris interiturū, quare Adonin uulnerat, quod cū reſciſſet Venus maturauit, ut opem ferret, feſtiabunda q; roſæ occurrēs ī ſpinas icidit, et ī plāta pedis trāſuerberata fuit, quare ſanguis e uulnere defluēs roſæ colorē in ſuū trāſmutauit, roſāq; prius cādidā, in qđ nūc uidetur, cōuertit.

ℂDefinitio Chriæ.

Tempus, CHria eſt cōmemoratio breuis ad aliq̃ pſonā appoſitæ relationē hēns, iō Chria appellata, qđ utilis ſit
Species. chriarū aliquæ orōnales, quædā actiuæ, aliæ mixte, orōnales ſunt, quæ utilitatē oratiōe ſignificāt, ut Plato uirtutis ramos e ſudo ribus, ac laboribus pduci dicebat. actiuæ ſunt, quæ actionē declarāt, ut Pythagoras iterrogatus q̄ta nā eēt hoium uita, cū p breue tpis ſpaciū ſe cōſpiciēdū dediſſet, latuit, mēſurā uitæ ex momētaeo cōſpectu deſignās, mixtæ uero ſunt, quæ ex utriſq; ſermōe, et actiōe cōſiſtūt, ut diogenes ituitus adoleſcētulū laſciuū, pædagogū pcuſſit ſupaddēs, cur talia inſtruis? Hæc igitur chriæ diuiſio, quā capitibus his cōficies, expoſitorio, ex cā, ex cōtrario, cōparatione, exemplo, teſtimonio,

antiquorum epilogo breui. ¶ Chria orationalis.

Expō chriæ. Iſocrates doctrinæ radicē amarā eē dice
bat fructꝰ uero dulces. Iſocra. ī rhetorica merito lau
dādus ē, q ſibi nomē clariſſimū cōpauit, q̄; taq̄; eēt ſe exer
cēdo dmōſtrauit, eāq̄; illuſtrauit, nō ipē ab illa illuſtratꝰ
ē. Lōgū ergo eēt diſerere q̄cūq̄; regibꝰ cū admonēdo, tū p
ſuadēdo ſigillati mortaliū uitā beneficio affecerit ſed q̄lia
de eruditiōe ueriſſie ptulit? Qui ſtudia amat, a laboribꝰ
initiū facit, laboribꝰ tamē i utilitatē deſinētibꝰ. Hæc ſunt
q̄ uere ſcripta ex ſequētib. cōprobabimꝰ admirāda eē. Qui
n. bōis artibꝰ capiūtur, hi ſane cū pfeſſoribꝰ doctriarū cō
uerſātur, ad quos accedere formidoloſū, et deſerē ē idoctiſ
ſimū metꝰ ſp pueros occupat, ſiue pceptorē ītueātur, ſiue
ad illū uēturi ſint, accedūt pceptoribꝰ pædagogi uiſu ter
ribiles, ſed dū uerberibꝰ ſæuiūt formidoloſiores, et priꝰ q̄p
uerberēt, timētur, tiori punitio ſuccedit, dū errata puero
rū caſtigāt, et dōeſtica uirtutis opa iudicāt, pædagogis pa
tres aſpiores ſūt, filiorū uias īdagādo, ad ſe ppiꝰ accedere
īpādo, iprimis eorū ī foro cōuerſationē ſuſpicādo, qđ ſi opꝰ
fuerit ī filios aīaduertere, ita excādeſcūt, ut ſe parētes eē
obliuiſcātur, ſed talibus puer cōſueſcēs, uir effectꝰ merito
uirtute coronatur. Qđ ſi aliqs hæc metuēs, pceptores fu
giat, parentes euitet, pædagogos auertat, penitꝰ dicēdi di
ſciplia priuabitur, et tioris cā orōnibꝰ ſpoliabitur. Hæc igi
tur oia pſuaſerūt Iſocratē ſentire eruditiōis radicē amarā
eſſe. Nā quēadmodū agricolæ sūmo cū labore terræ ſæ
mia mādāt, fructꝰ uero maiore cū uoluptate colligūt, pa
riter eruditionē uēdicātes, uigiliis ſibi apđ poſteros gloriā
cōparūt. demoſthēis uitā ītuere ſup oium oratorū laborio
ſā, iō cæteris glorioſicrē. adeo. n. ſtudio ītētꝰ fuit, ut comā

a lauda

Ab expo ſitorio.

A cauſa.

Ex cōtra rio.

Ex cōpa ratione,

ab Exemplo

A teſti-
monio an
tiquorũ.

ornamẽtũ capitis ſæpius depoſuerit, ratus id bellißimum decus, q̄ a uirtute p̄ueniſſet. Quare quæ alii uoluptatibus diſpẽſant, ea laborioſe lucubrando ille impendit. Ergo laudãdus eſt Heſiodus, dũ aſſerit uirtutis uiã aſperã eſſe cacumẽ uero planũ, nam idẽ q̄ Iſocrates p̄tulit.

Ab epilo
go breui

Heſiodus enim uiam dixit, Iſocrates radicem appellauit, ſub diuerſis uerbis eãdem ſententiam uterq̃ demonſtrãs Quæ ſi rectæ conſiderabimus, Iſocratẽ iure laudabimus ut qui bellißima de eruditione ſapienter conſcripſerit.

Species.

ℂ Definitio Sententiæ.

ℂ Sententia eſt ſermo compendioſus in enũciationibus, quæ ad aliquã rem nos exhortatur, uel dehortatur. Sẽtẽtiarum aliæ ſunt exhortatiuæ, aliæ dehortatiuæ, quædã enunciatiuæ, nonnullæ ſimplices quædam cõiunctæ, aliquæ perſuaſiuæ, aliæ ueræ, aliæ exceßiuæ. Sententia ad hortatiua eſt, ut illud. Hoſpitis aductus tibi gratus ſitq̃ receſſus. dehortatiua ut illud, Dedecus eſt totam conſultũ ſtertere noctẽ. enũciatiua, ut illud. Opus eſt, opus eſt pecuniarũ, ſine, quibus nihil oportuni fieri licet, ſimplex, ut illud. Pugnandũ ob patriam nobis laus optima ſola eſt, cõiuncta, ut illud. Non laudo multos dominos. rex unicus eſto. p̄ſuaſiua, ut illud, Talis eſt unuſquiſq̃, quorũ conſuetudine oblectatur, uera, ut illud, Nulli licet inuenire uitã ſine triſtitia. exceßiua, ut illud. Debilius nil terra gerit mortalibus ipſis. Sic igitur ſñiam diuides, quã cõficies ex capitibus Chriæ, Laudatio, expoſitorio, ex cauſa, ex cõtrario, cõparatione, excẽplo, teſtimõio antiquorũ, epilogo breui. Differt aũt chria a ſñia, quod aliquãdo actiua eſt ſentẽtia ſemp in oratiõe cõſiſtit, & chria aliquãdo perſonã requirit ſentẽtia uero ſine perſona pronũciatur.

A Lauda
tiuo

¶ Sententia exhortatiua.

THeognis poeta dixit. Pauperiem qui Cyrne fugit, ſe mittat ab alto in mare cetiferum uertice montis opu·, Prouidit Theognis ne iure poeſin accuſaremus, fabularū loco Præcepta ſapientiæ complexus. nam cum uideret poetas plurimi fabulas facere, eas omittēdo uiuēdi præcepta metro cōpoſuit, una metrorū gratiā obſeruās, & præceptorum utilitatem introducēs, Pluribus igitur Theognin cōmēdare poſſemus præſertim in his, quæ dē paupertate uerißime ſcripſit. & qd dicit? Qui uitam in miſeria ducit, mori potius amet, multo enī melius a uita diſcedere, ꝙ ſolē turpitudinis ſuæ t.ſtē habere, q̄ qdē ex philoſophorū dogmate ꝓtulit, hæc ſunt, licet autē conſiderare qua ratiōe motus ea uenuſte tractauerit. Nā qui in pauptate uiuit, a teneris annis uirtutibus nō inſtituitur, in robuſta uero ætate peßima quæq; cōſectatur, ſi enī legationē gerit, patriā pecuniarū cauſa ꝑdet, in concionibus ad argētū perorabit, & iudex electus ꝓſuffragiis dona ſuſcipiet. At qui pauptate nō p̄muntur, nequaꝙ tales exiſtūt. nam a pueris optīa exercēt, uiri effecti oīa ſplēdide faciūt. ad feſta enim celebrāda mūifice impēdūt, & ad bellū pecūias cōf.rūt. Et ſicut uinculo graui detēti beneficiēdi impedimētū uinculū habēt, ita egeni libere loquēdi inopia impedimentū acceperūt, Contēplare Irū, qui Ithacenſiū unus parē tamē aliis ciuibus dicēdi libertatē nō habuit. immo tātum ei inopiæ fuit, ut appellationem paupertate mutauerit. Arnæus enim pric dictus irus poſtea cognominatus eſt, cognomentū ex adminiſtratiōe cōſecutus. Sed cur Irū referre opus eſt? cum Vlyſſes Ithacæ Dominus, poſtꝙ in patriā ſuā appulſus pauperta

Ab expoſitorio

A cauſa

A contrario

A comparatione

Ab exemplo

tē ſimulauit, pauptatis malorū pticeps fuit domi ſuæ a miſtris temulētis pcuſſus, & iniuria affectus, adeo paup tas meo iudicio dura res eſt. Iure igitur Euripides laudā dꝰ, q nihil habere, rē malā eē tradit, neq; nobilitatē poſſe pauptatē cōmutare. Quāobrē q̄uo ſatis cōdignis laudi bus theognin pſequemur? qui talia de pauptate ex itīme pħiæ ſacrario retulit.

A teſtimo nio anti quorum

Ab epilo go breui

❡ Definitio confutationis.

Confutatio eſt alicuius rei ppoſitæ deſtructio, cōfu tanda āt nō quæ manifeſta, nec quæ oīo īpoſſibilia ſunt, ſed quæcūq; mediū quēdā ordinē habēt Neceſſe eſt qui cōfutare quærūt, primū dicētibus calumniā intende re deinde expoſitionē rei ſubiūgere, & his capitibus uti primū quidē obſcuro, & incredibili, ad hæc impoſſibili, et incōſequēti, & indecenti, poſtremo inferre inutile, Hæc præexercitatio omnē artis uim in ſe continet.

Cōfutatio quod nō ueriſimilia, quæ de daphne dicūtur,

procemiū ex dicētiū calumnia

Alia pœmii ppoſitio.

Ab expo ſitiōe rei.

ABſurdum eſſet poetis contradicere, niſi ipſi cōtra ſe, nos incitaſſent abſona in deo primū cōfingendo. ſtul tū igitur et illos d̄orū nullā rōnē habere, nos uero poetarū ſcriptis parcere. Omnes quidē deos cōuicio affectos ægre ferebam, imprimis apollinē, quem ſibi poeticæ ducē ſum pſerunt. nā qualia de Apollinis Daphne fabulati ſunt? Daphne (dicunt) ex terra, & Ladōe nata eſt, multiſq; forma præſtās Pythiū ad amorem ſui induxit, quare illā perſequebatur, & pſequendo nō cōſequebatur, ſed terra filiā ſuſcipiens in arborem eiuſdē nois tranſmutauit, qua Apollo coronatus eſt, nam ex ea arbore corona ad Py thium tripoda propoſita, quod deus puellā mortalē dile xiſſet, & laurus uaticinandi indiciū facta eſt. Hæc ſunt quæ fabulantur, ſed ea nos inſequentibus confutabimus.

Daphne nata eſt ex Ladōe, & terra & qūo credibile eſt Ex obſcu
ita genitā? nā hæc mulier fuit uerū parētes diuerſam ab ro.
ipſa naturā ſortiti ſunt Quomodo Ladō terræ copulatur Ex icredi
aquis inundās? aut fluctibus paſcens? omnes ergo fluuii bili.
terræ mariti noīabuntur, oēs. n. ipſam immergūt quod ſi
āt fluuio nata ē mulier, igitur poſsibile eſt fluuiū ex hoī-
bus naſci. nā ꝑ ſucceſsiões parētes īdicātur. cur dicūt fa-
ctas nuptias īter fluuiū, & terrā? cū hymenæus ſit rerū
ſenſibiliū, terra āt ſenſibilis nō ſit. aut igitur Daphne īter
flumīa recēſenda eſt, aut Ladō īter hoīes cōnumerādus.
Sed cōcedamus poetis naſci Daphnē ex terra, et ladone. Ex impoſ
puella nata apud quos educata eſt? nā et ſi generationē ſibili.
cōceſſero, impoſsibile tamē eſt educationē ꝓcedere, ubi. n.
puella uictū hēbat? p Ionē apd patrē? et ꝗs hoīum ī flu-
uio uiuit? abſcōdit illā pater fluctibus ſubmergēdo, uel
flumībus educādo? uerū ſub terra apd matrē puella dege
bat. ergo latuit, et latēdo ſpectatorē hēre nō potuit. cuius
āt forma latuit, nō admittit amorē pricipiū hūiſſe. Si uis Ab īconſe
ēt hoc poetis cōcedamus, qūo amabat dus? et amore diui- quenti.
nā mētiebatur? nā amor rerū mortaliū pēſsima res ē, ipiū
q; aſſerere deos grauiſsīa cōmittere, ſi ꝗdē ī oībus ac nos
dii moleſtiis afficiūtur, ꝗd a mortalibꝰ differūt? ſi grauiſ
ſimo amoris morbo ſubiecti ſūt, nōne uulgaribꝰ ſimile ſūt
cū aſprima quæq; ſuſtineāt. Sed neq; amorē dorū nā pa
titur, neq; Pythiꝰ Daphnes amator extitit Qūo Phœbꝰ
puellā ꝑſequēdo a mortali īcurſu ſupatus eſt? uirim uli Ab īdecē
eribus ꝓ̄ſtātiores ſūt, et mulieres diis maiꝰ robur accepūt ti.
qđ uiris minꝰ ē qua rōe dos excellit? cur mater filiā fugiē
tē ſuſcepit. ſūt ne īter resuiles cōnūerādæ nuptiæ, quæ ſi
ſunt, cur ipſa facta ē mi? uerū cū nuptiæ īter bōas res cē

ſcantur, cur filiã bonis priuauit? Aut ergo mater nõ fuit

Ab inuti li — aut ſi fuit mala reputãtur. Cur ſuis operibus terra repugnabat? Apollinẽ contriſtat, dũ filiam ſaluat, eundẽ rurſus demulcet, dũ illã in lucẽ ꝓducit. non oportebat lætũ facere, ſi contriſtare uolebat. cur deus coronatus eſt lauro apud tripodas? uoluptatis laurus index fuit, uirtutis uero diuinatio ſignũ oſtẽditur, quomodo cõiunxit Apollo a natura diuerſa? at mortalis quidem amica Daphne, im

Ex epilogo breui — mortalis uero amator Apollo. Finis ſit accuſandi poetas, ne contra illos locutus exiſtimer.

¶ Definitio confirmationis.

Confirmatio ẽ ꝓpoſitæ alicuius rei cõprobatio. Cõfirmãda ſunt, nõ quæ admodũ manifeſta, nec quæ omnino impoſſibilia ſunt, ſed quæcũq; mediũ ordinẽ ſeruãt. Qui cõfirmare intendũt, omnibus capitibus confutationi contrariis utentur, primũ eſt, ut dicentis laudem dicãt, deinde per partes expoſitionẽ ponãt & contrariis utantur capitibus, pro obſcuro dillucido, pro incredibili credibili, et poſſibili pro ĩpoſſibili, conſequẽti, pro inconſequẽti, decenti pro indecẽti, utili pro inutili, Hæc exercitatio omnem artis uim comprehendit.

¶ Cõfirmatio quod ueriſimilia. quæ de daphne dicũtur.

Ex dicentiũ laude — Qui poetis cõtradicit, is muſis ipſis cõtradicere uidetur, quomodo enim muſis nõ cõtradicit, ꝗ poetarũ ſcripta damnare quærit? ſi quæcunq; poetæ loquuntur,

Alia ꝓœmii ꝓpõ — hæc muſarum mẽte diſerunt? Igitur omniũ poetarũ ſententiã cõprobo, maxime autẽ illius ꝗ ab Apolline daphnẽ

Expõ rei ex manifeſto — dilectã ſapienter protulit. qualia autẽ ſunt. quæ ſcribẽti quidã nõ credũt. Daphnẽ a terra, & Ladone natã dicit. cur hoc apud deos incredibile? non cũctis aqua, & terra

generatio eſt? nõ elementa ſemẽ uitæ producũt? quod ſi a terra, & aqua omne quod fit, ꝓcedit, Daphne a terra, & Ladon- proueniẽs cõem omniũ generationẽ cõfirmat genita autẽ unde oĩa fiunt, cæteras forma ſuperabat & uerisimiliter admodũ, quæ enim primũ a terra emittũtur cum naturæ pulchritudine producũtur multæ autẽ corporũ generatiões a natura cõſtitutæ ſunt apud quas pulchritudo uidetur. quod uero primũ appuit, id omniũ formoſiſſimũ eſt. Igitur uerisimile eſt daphnẽ ex terra genitam cæteris formoſiorem extitiſſe, cuius ob mirã pulchritudinem captus eſt amore Pythius, nec immerito, quicquid eni pulchri in orbe cernitur. id a diis proceſſit quod ſi inter res humanas pulchritudo reliquis bonis gratior eſt, cum ſit deorũ munus, illa iure amatorẽ deũ hũit, nam quæ dii largiuntur, ea omnia diligũt numina. Deus aũt amore captus paſſioni mederi maluit. Sic enim ſe habent huiuſmodi uirtutes cũ labore cõparatæ, cũ neq; ſine uigiliis uirtutẽ cõparare liceat, quãobrem laborabat amator, & amando amicã non cõprehẽdit. quia nulli licet perfectam uirtutis cognitionẽ cõſequi. unde dicũt poetæ Apollinẽ amare, nõ terrã, nõ deorũ naturã redarguẽdo, ſed dii uirtutẽ huius pſecutiõis cauſam oſtendũt quod ſub uelamine Apollo daphnẽ perſequẽs declarat, ut deus ſit is, qui uirtutẽ quærit, Daphne uero uirtus ipſa. Fugientem filiã mater ſuſcepit. nã omnia mortalia talẽ naturã ſortita ſunt, ut a quibus genita ſunt, ad ea feſtinẽt. quare daphne a terra genita ad terrã concedit. Et terra puellam ſuſcipiens in plantã reddidit, utrũq; opus terræ proprium, ut in hanc homines cadant, & arbores ab ea naſcantur. Et nata arbor Apollini fuit honoris cauſa. dii enim extra

A credibili

A poſſibili

Ex conſequenti

Ex decẽti

Ab utili

Iterū ex decenti.

Ex epilogo breui.

prouidentiā ne arbores quidē relinquūt · quinimmo germinantibus frondibus coronātur, nā primitiæ terræ diis dicantur. Et diuinationis arbor facta eſt indiciū. hoc autē cōueniens puto, Daphnē enim poetarū multi Sophronam ideſt tempatā appellant, & oracula dare a tēperantia prouenit. ergo quia puella uoluptatis expers fuit, uirtuti dicatur, nā itempans futura nō pſpiciet. Qua pp poetas ſuſpicio, & iccirco metrū ueneror. ¶ Defi. cōis loci.

Communis locus eſt ſermo āplificatiuus bonorū, aut malorū, quæ alicui in ſūt, ſic appellatus, quod oībus coiter congruat eius rei participantibus. nā orō cōtra proditorē oībus tali actioni pticibus coiter cōuenit, Deuterologiæ āt ideſt argumentatiōi iā pacte, & epilogo ſimilis eſt. Quare cōis locus pœniorum non hēt, Iuniorū tamen exercitatiōis cā quādā pœmii formā fingere poterimus cui ſubdes capita, primū ex cōtrario. deinde īferes expoſitionē nō tanq̄ docēs. cognita eſt. n. res ſed tanq̄ auditorē incitās, poſt quā cōpationē ex cōparatiōe ītroduces argumētis colligēdo, illud quod accuſas maius eē re accuſata exēpli cā tyrannū lōge atrocē homicida, poſtmodū collocabis ſniam caput ſic uocatū, agentis mentē calūniādo, deīceps digreſſionē ex cōiectura præteritā accuſatoris uitā notādo, ſubīde miſericordiæ excluſionē, ī fine pexercitatiōis finalia capita legitimū, Iuſtū, utile, poſſibile honeſtum, ab euentu.

¶ Cōtra tyrannidis affectatorē. pœmiū ab expoſitione.

Quādo q̄dē ſtāt leges, et iudicia apd' uos ī populari ſtatu exercētur, legibus pœnā ſuſtineat, q leges de medio tollere quærit, nā ſi pſenti ſupplicio liberatus uitā popularē ductur' eēt forſitā aliq̄s pœnā illi remittere poſ

ſet, poſtq̃ uero ſi præſens ſuppliciũ effugerit, uiolentior erit, q̃uo iuſtũ eſt dare pricipiũ tyrãnidi hũc ipræſentiarũ abſoluẽdo, Nã oẽs iudices nullũ nocumẽtũ ex iudicatorũ abſolutiõe patiuntur. at tyrãnus, ſi abſoluetur cõtra iudices dãna iferet, penitus enim iudicia tollẽtur tyrãno ꝑdominãte. Videmini aũt mihi poſſe in re præſenti diligẽtius examinare, ſi maiorũ noſtrorũ iudiciũ cõſiderabitis. Vt nobis ꝓgenitores beneſacerẽt. rẽp. a potẽtatu liberam excogitarũt, neque iniuria quãdo quidẽ hominibus aliæ fortunæ accidũt, quæ priores ſententias mutãt. Illi igitur fortunæ inæqualitatẽ emẽdãtes, legum æqualitate leges ſanxerũt, quæ cũctis uitã, & eandẽ ſententiã gignerent qua ꝓpter lex eſt correctio malorũ quæ fortuna cauſat. Hæc iſte nihil reſpiciẽs q̃dã peſſimũ cõſiliũ iniuit, ut rei pu. leges ſolueret talia ſecũ diſerẽs. Dii bõi cũ cæteris maior ſim, nunq̃d patiar, ut oĩno popularibus æqualis ſim? & pmittã fortunã mihi diuitias fruſtra elargitã? ſi eadẽ quæ uulgus patiar? & cõgregati pauperes iudicabunt? quod q; multis uidetur, id mihi tanq̃; lex erit obſeruãdũ Quæ igitur erit horum liberatio? occupabo arcẽ, peſſimeq; perdendas de medio leges auferã, et ſic ero lex multis neque populus mihi lex erit. Hæc ſecũ reuoluit incaſſum nã id deorũ benignitas prohibuit. num igitur p quæ gratiam diis debemus, hæc tyrannũ hodie ſaluãt unt? Atrox eſt homicida, ſed tyrãnus atrocior exiſtit. ille eni in quẽpiam obuium cædem patrat. at hic omnes ciuitatis fortunas inuertit. quãto igitur minus malũ eſt, q̃ omnes necare, tanto homicida minus tyranno repræhendendus eſt. Atqui ſequitur, ut omnes homĩes, & ſi grauiſſima commiſerint, ſententiam ſaltem a facinore poſſint excuſare,

a cõtrario argumentum.

Narratio.

Ex cõpatiõe minoris.

ſolus uero tyrānus inuitam audaciam ſuam prætendere non poterit. Ergo ſi coactus, fuiſſet aggreſſus tyrānidem gerere forſitan ſententiæ gratia poſſet aliqs ipſum abſoluere, poſtq̄ uero conſulto patrauit, qūo iuſtum eſt a culpa ſubtrahere, crimē ante facinus in animo patratū? Cæteri ergo oēs rei apud nos præſenti tantū crimini obnoxii ſunt, ſed ꝑpter ante actam uitā ſæpius abſoluuntur, ſolus uero tyrānus, & ꝑ præſente, & præterita uita condēnandus eſt, cū uitam priorē in mediocribus rebus non duxerit, et ad præſens his, quæ animo patrauit factus ſit aſperior. Quare ꝑ utriſq̄, & quibus prius, & poſterius nos triſtitia affecit, pœnas luat. Qui nam ergo ipſum deprecando liberabūt? per Iouē filii? ſed quādo plorabunt, tūc putate leges adeſſe, ꝑ qbus multo iuſtius eſt, q̄ ꝑ huius filiis ſuffragiū ferre. nā ꝑpter filios eius tyrānis cōfirmabitur, at a legibus iudicādi facultatem habuiſtis, quā obrem qbus uos iudices conſtituti eſtis, ob has in ſuffragiis ferendis iuſtiores eſtote. At qui ſi lex eſt, liberatores patriæ honorādos, reliquum eſt, ut tyrānos, qui illam in ſeruitutem redigere uolunt, puniatis. Iuſtum igitur, ut eam a uobis pœnam ſubeat, quam ipſe in uos præſtruxit. Conducet autem ſi tyrānus occubuerit. nam id erit firma præſtructio cōfirmandi leges. Facile eſt de præſenti pœnam ſumere, nō enim opus uobis ſociis auxiliaribus in tyrāni deſtructionē, quēadmodū ipſi opus erat ſatellitibus in tyrannidis declarationem. ſed iudicū ſuffragium ſufficiet, ut uniuerſam tyrannidis potentiam deſtruatis.

Digreſſio ex coniectura · *Miſericordiæ excluſio* · *Legitimum & honeſtū* · *Iuſtum* · *Vtile* · *Poſſibile* · *Ab euentu*

¶ Definitio laudationis.

LAudatio eſt expoſitio bonorū, quæ alicui inſunt, græce encomiō appellata, eo quod ἐνκώμιον i. i uiis antiquitus

tiquitus canebant. ueteres aūt κώμας angiportus dicebant. differt ab hymno, & epæno, qđ hymnus deorum ſit. encomium uero mortalium, & qđ epænus paucis fiat, encomium aūt ſecundū artē pferatur. Laudandæ ſunt perſonæ, res, tempora, loca, aïalia irrationalia, ad hæc plantæ, perſonæ quidem. ut Thucydides, et Demoſthenes, res aūt, ut iuſtitia, & temperantia, tempora, ut uer, aut æſtas, loca, ut portus, aut horti, irratiōalia aïalia, ut equus, aut bos, plātæ, ut uitis, aut oliua. Laudādum eſt & cōiter, et priuatim, cōiter qdē, ut oēs Athenienſes, priuatim uero, ut Atheniēſiū unū. Hæc igitur eſt laudationis diuiſio, quam conficies his capitibus. pœmiaberis ſecundū ppoſitā materiam, deinde genus recenſebis, qđ diuides in gētem, in patriam, in maiores, in parentes, poſtea educationē, quam diuides in profeſſionem, & artem, et leges, deinde maximu; caput laudum inferes, res geſtas, quas partieris in animum et corpus, & fortunā, aïum qdem, ut in fortitudinē, & prudentiam, corpus aūt, ut in pulchritudinē, aut uelocitatem, aut robur, fortunā uero, ut in principatū, & diuitias, & amicos, poſt quæ cōparationem ex alterius laudatione, appoſite colligēdo id, qđ laudas, eſſe maius. postremo epilogum uoto q̄ſſimilimum.

Laudatio Thucydidis.

Proœmiū

OPeræ precium eſt eos uenerari, qui nobis utilia excogitarunt, per quæ res pulcherrimas humanæ uitæ cōpararunt, decetq; candidos laudatores earū inuentū ad illos referre. Igitur Thucydidē merito p ſtudiis literarum laudabo, ſecernēs ipſum ppter res geſtas imprimis uenerandum. Pulchrum eſt omnes benefacto

res tolere, ſed ſupra reliquos tanto magis Thucydidē, quo omnium rem belliſsimam cōperit. nihil. n. in terris
Genus literarum ſtudiis præſtantius, neminemq́; Thucydide circa illa ſapientiorem inueniemus, qui natus eſt ex terra, quæ uitam illi præſtitit, & arte;. non enim alibi genitus, ſed ubi literarum ſtudia nata eſſe creduntur, parentemq́; uitæ ſuæ Athenas ſortitus a progenitoribus regibus originem duxit, & fortunæ bona, quæ illi inerant, ex maiorum genere proceſſerunt. hæc utraq́; nactus, generis potentiā, & populare; remp. in utriuſq́; emendationem lucrum ab utroq́; reportauit. nā ꝑpter Athenienſium reip. æqualitatem uitauit ne iniuſte pecunias compararet, popularemq́;, ac cōem inopiam ge
Educatio neris ſplendore cooperuit. Ex talibus oriundus in rep. legibusq́; cæteris omnibus præſtantioribus educatur, & in armis ſimul & legibus uiuere decernens philoſophari, & exercitum ducere idem conſtituit, ut neq́; literarum ſtudia armis priuaret, neq́; bellū a prudentia ſecerneret, unamq́; fecit exercitationem earū rerū, quæ eandem non habent artem in unum colligēdo literarū ſtudium, & bellum, quæ natura diſiuncta ſunt, Poſt
Res geſtæ ꝙ ad robuſtā peruenit ætatem ſibi dari occaſionem requirebat, ut ea laudaret, quibus honeſte ſe exercuerat. Itaq́; mox fortuna bellum ſuſcitauit, quæq́; a cunctis græcis geſta fuerunt, ea deſcribendo tanꝙ ꝓpria ſibi uēdicauit, quæq́; bellum conflauerat, non paſſus eſt interire, nam quæ ſinguli geſſerant, longo tempore obliterari non permiſit, ex qbus Plateæ captiuitas cognita eſt, deuaſtatæ res atticæ, diuulgatæ ſunt, & monumētis mādata Peloponneſus ab Atheniēſibus nauibus circūſeſſa,

nauales pugnas uidit Naupactus, quæ Thucydides hiſtoricus non ſuſtinuit in obſcuro eſſe. Leſbi captiuitas noſtris etiam temporibus celebratur, & pugnã cõtra Ambraciotas commiſſam temporis longitudo non abſtulit. Scitur etiam Lacedæmoniorum iniqua ſentẽtia. Sphacteria, et Pilus ingens Athenienſium facinus non concidit, unde Corcyræi apud Athenienſes cõcionẽ habẽt, quibus Corinthi contradicũt. Aeginenſes lacedæmonẽ petunt, ut Athenienſes accuſent, quare Archidamus modeſtam concionẽ habuit. at Stheneleidas Lacedæmonios ad pugnam cõcitare conatus eſt. ad hæc quomodo Pericles Laconicam legationẽ ſpreuerit, neq; Athenienſes morbo laborãtes permiſerit excandeſcere. Hæc penitus apud hiſtoricum Thucydidem in perpetuũ cõſeruãtur. Proinde quis ei cõparabit Herodotum? at hic quidem ad uoluptatem ſcripſit, ille ad ueritatem omnia narrat. quanto igitur q̃d ad gratiã ſcribitur, inferius eſt eo, q̃d ad ueritatẽ dicitur, tãto a Thucydide Herodotus in rebus ꝓbatis ſuperatur. Multa nobis alia ſupererãt ꝑ Thucydide differẽda, niſi ſi oĩa perſequi uellemus, nos laudum copia obrueret. Compa ratio. Epitagus

ℭ Sapientiæ Laudatio.

SVmma q̃dem felicitas eſt ſapientiam conſeq, impoſſibile uero ꝓ dignitate eã commendare, tui felicitatis tãtũ ſupeſt, ut diis cõis poſſeſſio cõſtituta ſit. Nã alius deorum aliud aliquod exercuit. Iuno nuptiis præeſt, bellis cũ Pallade Mars. Fabrilia, quæ igni perficiuntur Vulcanus elaborauit. nauigãtibus dux Neptunus eſt. deniq; hic, & ille deorũ hanc, illamq; curauit, ſapientiæ autem omnes participes fuere, preſertim ante om Procemiũ

nes Iupiter. nam quo diis potentior, eo ſapientior, omni bus eſt, ſapientiaq; ioui regnum corroborauit, qua; dii ſecum genitam adepti ſunt. ea optima poſſeßio ī terras deſcendit, deorum filii ſua ſapiētia maximam utilitatē humanæ uitæ contulerunt. Quapropter laudādi ſunt, poetæq;, Palamedem, & Neſtorem, ſiue quiſpia; alius inprimis ſapientiſsimus canitur, deorum filios cōfinxe runt, non q natura; deorū hērent, nā & ipſi dii eēnt, ſed generis participatione, uirtutis participes fuiſſe de monſtrarunt, unde ex qbus uirtutē deorū cōpararunt, ob ea deorū filii crediti ſunt, nam a diis geniti uidētur, illiq; deorū pignora exiſtimātur, quorum ſapiētia, poſ ſeßio optima proceßit tanq̄ generis ſui indiciū. Sapiē tia & pace, & bello principatum obtinet, quædā enim res ſolum in pace excellūt, quædā in bello tantū admirā dæ ſunt, ſola oīum rerū ſapiētia, et pace, et bello tanq̄ alteri mirū in modū dedita ēſſe nouit. in bello. n. ita ſe agit ut uideatur omnino pacem ignorare, pacis aūt ita particeps fit, tanq̄ bellū penitus ignoret, cuiq; rei ēſſe ſola eſſe creditur, nam in pace leges ſancit, et omnifari as quietis ſpecies amplectitur. at in bello quomodo uin cendum ſit, monſtrat. Hæc igitur primas ī armis ptes obtinet, neminemq; ſibi in populi concionibus ſuperio rem patitur, & armatis & togatis ſcit dominari. ſola ſapientia, quæ deorū ſunt, diſcernit, ſola enim tanq̄ de us futurum nouit. ipſa agricolas terram colere docuit, nauigandu; mare inſtituit. neq; fructus liceòat collige re ſine ſapientia, neq; abſq; ſapiēte gubernatore naue; conſcendere. Quare quicquid mare abunde dilargitur, & quæcūq; mortalibus terra præſtat, hæc ſapientiæ in

uenta conſiſtunt. ipſa quæ in cœlo ſunt arcana reuela-
uit, & enim quantum ſol curſum perficit, & quæ loca
unaquæq; ſtellarũ circuit, hominibus ſola ſapientia mõ
ſtrauit. præterea ſapiens etiam res inferorum nouit. nã
quid poſt mortem erimus, ſola nos edocuit ſapientia.
hæc troiam cæpit, & quam longum tempus expugna-
re non ualuit, ſapiens conſilium ſubiugauit, uniuerſam
q; Perſarum potentiam deſtruxit, Themiſtocle pruden
tius conſultante. erutus Cyclopis oculus ſagaci Vlyſsis
conſilio. Igitur quicquid prædominatur a ſapientia ꝓ
uenit. Proinde quis ei robur comparabit? at quod robur
efficere poteſt, id ſapientia conſequitur. qđ ſi a robore
prudentiam ſuſtuleris, iure uis corporis uituperabitur.
Multa ſupererant pro ſapiẽtia differenda, ſed impoſsi-
bile breuibus in uniuerſum dicere.

Cõpara-tio

Epilogus

ℭ Definitio uituperationis.

VItuperatio eſt ſermo exponens mala, quæ alicui in
ſunt. differt a loco cõi, qđ locus cõis punitionẽ cõ
plectitur, uituperatio ſolam calumniã habet. Diuiditur
per eadem capita, per quæ etiã laudatio, totq; oportet
uituperare. quot etiã laudare, perſonas, & res, tẽpora.
& loca, irrationalia animalia, ad hæc plantas. Vitupe
rãdũ eſt in cõe, & particulariter. Poſt procœmiũ collo-
cabis genus, quod diuides ſecundũ laudationis ꝑcepta,
deinde ſubdes educationem, res geſtas, cõparationem, et
epilogum ſicut in laudationibus diſpones.

ℭ Vituperatio contra Philippum.

NEq; uirtutem ſine laude, neq; uitium ſine uitupe
ratiõe fas eſt præterire, quoniam laudãdo ĩdẽ bo-
nos, uituperando autem malos idem emolumenti con-

Procœmiũ

ſequimur. Itaq; oēs, q male uiuunt, male audire merentur, præcipue uero Philippus, qui omnes ſceleſtos exceſſit, qui natus eſt ex gente omnium barbarorum uiliſſima, quæ præ timore diu incertas ſedes tenuerit. nam illos primum argiui eiecerunt, deinde errabūdi ad quā nunc obtinent, confugerunt, in duo incidentes dedecora ut ſedem ad habitandum haberēt, & pſtantioribus cedendo, & deteriores ſe expellendo. quare tum uilitate, tum auaritia nullum locum firmum incolere cōceſſum eſt illis. Tali gente oriūdus ex deteriore ciuitate pceſſit, Macedones enim barbarorum peſſimi, Pella uero totius Macedoniæ peſſima, in qua ne ciues qdem principibus ſeruientes lætantur. Hinc originem ducens crudeliores ipſa terra progenitores ſortitus eſt. Philippus enim huic Philippo prauus ob generis ignobilitatem ad principatum non eſt admiſſus, dende Amyntas in regnum aſſumptus alieno auxilio. nam Athenienſes expulſum ab exilio reduxerunt, Ex talibus pgenitus Philippus apud Atheniēſes obſes fuit, & qq inter græcorum optimos uerſaretur, efferos tamen mores humana conſuetudine non mutauit, ſed intemperantiam barbaricam inter græca ſtudia præ ſe tulit, cūq; moribus, ac inſtitutis græci a barbaris diſcordes eſſent, utriſq; tamē infenſus fuit in diſsimili genere eandem malignitatem exercendo. Primum qdem ſuū genus ſubiugauit cōtra ſuos perfidus, unde inuadens uicinos uaſtauit, et Illyricis Pæonas uincendo addidit, Triballorumq; terra; inuadendo cæpit, totq; gentes ſubiugauit, quot erant infelici fortunæ expoſitæ, & in pugna barbarorum corpora capiebat, mentes aūt eorum nequaq captiuabat.

Genus — *Educatio* — *Res geſtæ.*

ſed armis ſubacti defectionem ſomniabant, in mētis uero diſcurſu liberi erant, & ſi operibus ſeruirent. dūq; barbaros ſibi finitimos adiungeret recta ad græcos uia ꝓcedebat. primum quidem græcorum oppida in Thracia ſubiugauit, in deditionem Amphipolim recipiens, Pydnā mancipium faciens, Potideamq; prædictis adnectens, neq; Pheras extra Pegaſas, neq; magneſia extra Pheras omittēs, ſed uniuerſæ Theſſalorū urbes ſub iugabantur, & tanq̄ ad ſeruiendum eſſent cōſtructæ, id ſeruiendo mōſtrabāt, Operæ pretiū eſt exitū uitæ ipſius referre. Nā ſicut ui multa ſubegit, ipſeq; fœdera cōtēnens fœderibus ſtātes captiuos faciebat, ita ob ea, quæ ꝑter fidē cōmiſerat, dii excandeſcentes meritā illi necē itulerūt. nō. n. pugnādo necauerunt, neq; eius finis teſtē ſtrenuum pugnatorē fecerunt, ſed in ipſis uoluptatibus cōfecerūt, uoluptates pulcrā Philippi parentationem faciētes, ut & uiuēdo, & moriēdo intēperantiæ teſtes hērēt. Proīde q̄s ei cōparabit Echetū? at hic q̄dē ſumma articulorum abſcindēdo, reliqua in corpore integra permittebat, ille uero uniuerſa cū totis mēbris deſtruebat. Quāto igitur crudelius eſt totū q̄ partē deſtruere, tāto Philippus Echeto crudelior erat. Neſciebat Philippus dū uiueret a malis deſiſtere, mihi uero neceſſe eſt illius ſcelerum ſermoni finem imponere. Comparatio. Epilogus

Definitio comparationis.

Comparatio ē ſermo mutuo examinādus ex appoſitiōe colligens cōparato maius aliqd', aut æquale. Oportet eos q̄ cōparāt, aut bona bonis oppōere, aut mala malis, aut parua maioribus cōferre, Omnino cōparatio duplex eſt laudatio, aut uituperatio ex laudatiōe, et

uituperatione cōpoſita. Omnis ſane cōparationis locus admodū difficilis eſt. p̄ſertim ſi parua maioribus confe ras. tot aūt cōparare, quot ēt uituperare, & laudare cō uenit, perſonas, & res, tēpora, et loca, irrationalia aīa lia, ad hæc plātas. Nō opus eſt, ut q̄ cōparationē faciūt, totum cū toto conferant. inefficax. n. hoc eſt, & nō acre ſed capiti caput componat, hoc. n. uehemēs, quoniā di uidere conſueuimus laudationem, non cōparationē. In hoc p̄gymnaſmate nō eſt comparatio caput, q̄a cōpa ratio eſt tota præexercitato.

¶ Comparatio Achillis, & Hectoris.

Proœmiū Genus

CVm uirtutem uirtuti comparare intenderē Pelei fi lium Hectori cōparādū delegi, & . n. uirtutes per ſe ſunt honorandæ, comparatæ uero ſublimiores fiunt, fuerunt igitur ambo & ſi non ex eadem patria, uerum tamē utraq; laudata. ille enim ex phthia, unde Hella dis cognomentū uenit, hic uero ex troia, quā primi deo rum condidere. Ergo quantum naſci ex ſimili regione æque laudabile eſt, tantum Hector Achilli nō fuit iſe rior. uterq; nati ex laudata terra eādē cognatiōem ha buerunt, utriq; . n. a Ioue prognitifuerūt, Achilles q̄dē ex Peleo, ex Aeaco aūt peleus, et ex Ioue Aeacus, He ctorq; ſimiliter ex Priamo, & Laomedonte, Laomedō a Dardano p̄ceſſit. Dardanus Iouis filius fuit. & p̄ge nitorem Iouē nacti ſimiles parētes habuerūt Achilli q̄ dem Aeacus, & Peleus, quorū ille a ſiccitate græcos li berauit, hic uero propter interemptos Lapithas, The tidem deam uxorem uirtutis præmium meruit. Hecto ri autem progenitor fuit Dardanus, qui primum cum diis uitam duxit, pater uero Priamus urbis a diis con

ſtructæ imperator. Igitur ut ſimile eſt cum diis habitare, & ſimul cum numinibus uiuere, ita Hector Achilli ſimilis fuit, Talibus nati progenitoribus ad fortitudinem utriq; ſunt educati, Achilles quidē ſub Chirone. Hector uero ſub Priamo, qui filio naturalia uirtutis documenta contulit. Itaq; cum ambo pariter ad uirtutē forent inſtituti, parē ſibi rebus geſtis gloriā cōpararūt. nā cū uirilem ætatem ingreſſi ſunt, eodem bello ſimile robur uendicarunt. primū enim Troianorum dux Hector fuit, dū q; uiueret, Troiæ propugnator extitit, & in bello a diis coadiutus perſtitit, ac moriendo Troiam diruendā præbuit, Achilles autem in bello gerendo totius græciæ princeps, & Troianis omnibus metuēdus pugnando ſuperior erat, Palladem q; coadiutricē i bello habuit, & cadendo a græcis glorioſam uictoriā abſtulit. ille quidem uictus a Pallade ſublatus eſt, hic uero ab Apolline ictus concidit, amboq; a diis ꝓgeniti, a diis interiere, a ꝗbus, & genus, et uitæ finē acceperūt. quantum igitur res ſimilis eſt utriusq; uita, & mors, tantū Hector Achilli ſimilis fuit. Superant multa alia de utriusq; uirtute dicēda niſi uterq; operibus, ac geſtis ſuis parem, admirandam q; gloriam haberet.

Educatio

Res geſtæ.

Epilogus

¶ Definitio Ethopœiæ.

ETopœia eſt imitatio moris ſubiectæ perſonæ, huius autem tres ſunt differentiæ, Idolopœia, ꝓſopopœia, Ethopœia. Eſt ꝗdem Ethopœia, quæ perſonā cognitam habet, ſed mores ſolum effingit, ut quos nā ſermones dicere potuiſſet Hercules imperante Euryſtheo hic enim Hercules cognitus eſt, dicentis autem mores ficti. Idolopœia eſt, quæ perſonam habet cognitam, ue-

Ethopœia.

Idolopœia.

rum tamen mortuū, & ad dicendū īpotentē, ut ī comœdia uel δημου populis finxit Eupolis, & Ariſtides in oratione ꝓ quatuor, unde etiā idolopœia ideſt idoli fictio nominatur. Proſopopœia eſt, quādo omnia finguntur, & mores, & perſona, quēadmodum Menander redargutionem finxit. redargutio enim neq; res eſt, neq; perſona, unde etiam proſopopœia ideſt fictio perſonæ appellatur. nā cū moribus perſona fingitur. Hæc igitur Ethopœiæ diuiſio, cuius aliqua eſt paſſiua, aliqua moralis, quædā mixta & paſſiua in uniuerſu; paſſionē ſignificat, ut quos nā diceret ſermões poſſet hecuba cadēte Troia, moralis ſolos mores affert, ut quos nā diceret ſermones uir mediterraneus primum mare conſpiciens, mixta, quæ utrunq; mores, & paſſionem complectitur, ut quos nam diceret ſermones Achilles ſuper patroclo mortuo deliberans pugnare. mores enim ſunt cōſilium, paſſio amicus mortuus. Conficies Ethopœiam dicendi forma dilucida, circunciſa, florida, diſſoluta, liberata ab omni perplexitate, & figura, eamq; diuides ꝑ capitibus in tria tempora, præſens, præteritum, & futurum.

Proſopopœia

¶ Quæ uerba dicere poſſet Niobe iacentibus liberis

Præſens

QValem cum quali cōmuto fortunam filiis orbata, olim multiplici ſobole glorioſa. nunc copia ad inopiā peruenit, neq; ſaltem mater unius exiſto, quæ prius multorum apparebā. quanto melius fuiſſet primum nunq̄ parere, q̄ in lachrymas parere. Quæ filiis priuātur matres ſterilibus longe infeliciores ſunt. nā quod in conſuetudinem uenerat, id fit admodum triſte ſi auferatur. ſed hei mihi ſimilem parenti fortunam ſuſtineo. Tātalo nata ſum, qui cum diis diſcū bebat, uerum po

P tūn

ſtea a deorū conſuetudine excedit, & Tantali filia genus infortuniis confirmo. conſueueram Latonæ, cuius cauſa infeliciter ago, nam eius familiaritatē in liberorū interitum accepi, deorumq́ conſuetudo mihi ad calamitates uergit. priuſq́ in amicitiā Latonæ uenirem beatior mater eram, ſed eius facta familiaris, quam plem multiplice ante illius conſuetudinem habuerā perdo, nuncq́ lugendum eſt mihi, & maribus, & fœminis interemptis. ſed luctus aliis in obitu filiorum honeſtior, mihi propter maximū dolorem negatur. Quo uertar? quos ſuſcipiam? quale mihi ſepulchrum ſufficiet cōtra perniciem omnium liberorum iacentiū? omittuntur iuſta mihi tot calamitatibus oppreſſæ. uerum cur hæc deploro? cum liceat a diis impetrare, ut me in aliam formā tranſmutent. ſolā ab infortuniis liberationē intueor, ſi commutabor ad inſenſibilia. quin immo magis ueror, ne in ſaxum mutata lachrymas fundam. Futuru

¶ Definitio deſcriptionis.

DEſcriptio eſt ſermo narratiuus rem ſignificatā ante oculos euidenter agens. Deſcribendæ ſunt perſonæ, & res, tempora, et loca, irrationalia ūalia, ad hæc plātæ, perſonæ qdē, ut Homerus ī odyſſea. Furuicolor, humeriſq́ rotundus, crine retortus. res aūt, quomō naualis pugna, aut pedeſtris, ut Hiſtoricus fecit. tēpora, ut uer, aut æſtas, diſerendo quot flores in ipſis pducuntur. loca, ut idem Thucydides Theſprotarum portum dixit tempeſtuoſum, quamq́ formam habeat. Qui perſonas deſcribere parat, opus eſt, ut a primis ad ultima pcedat, hoc eſt a capite ad pedes, res autem ab iis, quæ ante eas fuerunt, & quæcunq́ ab illis euenire ſoleant.

tempora uere, & loca, a circumtenentibus. Deſcriptionum aliæ ſunt ſimplices, aliæ coniunctæ, & ſimplices quidē, ut ſi quis pedeſtres, aut nauales pugnas deſcriberet, cōiunctæ uero, ut quæ res, et tēpora cōiungūt, ut Thucydides in Sicilia naualē pugnā deſcribit. nā poſt pugnam, quō gerebatur. diffiniuit ēt quō ſe hēbat noctu. Op; deſcribētes uti forma dicendi remiſſa, & deſcriptione; uarie figurare, omninoq; imitari res, quas deſcribes.

¶ Deſcriptio arcis Alexandriæ.

ARces ſane in urbibus ad communē cōſtructæ ſunt utilitatem, urbium enim uertices ſunt, ipſæ autem muniūtur non minus ædificiis, quam ciuitates muniunt. Et Athenienſium arx in medio Athenarum circumuallata fuit, at Alexāder ſuæ urbi quæ a ſe cognomentum accepit, arcē conſtruxit, quā; iuſtius licet acropoli; appellare, qđ in extremo urbis ſita ſit, quam illā, qua multū gloriantur Athenienſes. nam ferunt Alexandriæ arcē ita quodammodo ſe habere. Tumulus quidam a terra conſurgit uſq; ad multam procedens altitudinem, his ergo duobus rationibus Acropolis dicta, & quia ī ſummum erigitur, & quia in urbis extremo condita fuit. diuerſi ad hanc acceſſus, hac enim uiaducitur, illa uero aſcenſus eſt, appellationesq; uiæ mutāt ab effectu ipſo diuerſimode uocatæ. Nam hac licet pedibus ire, cōmuniſq; uia eſt in curru uectis, illa uero ſuſpēdūtur accliui aſcenſus, qua impoſſibile fit curribus uehi. ſcalæ eni; ſuper ſcalas ſemper conſurgunt, utpote ab humiliori loco in altiorem agentes, neq; deſinunt donec ad centum gradus peruenerint, hic enim numerus finis ſcalarum eſt. Veſtibulum ſcalis annectitur mediocribus circum

ſeptũ cancellis, quatuorq́; conſurgũt maximæ colũnæ, quæ multiplices uias in unum ingreſſum ducũt columnis ſuper imponitur quædã domus, quæ mediocres multas columnas oſtendit diuerſorum colorum ideo comparatas, ut affixæ ſtructuræ ornamento forent. Tectũ domus rotundum, in quo cœlum cum ſyderibus cœlatum eſt. ipſam ingredienti arcem in quatuor æqualia latera unus locus diuiſus eſt, cuius machĩæ figura quadrata exiſtit. Aula autem in medio circumquaq́; colũnis ſuſtinetur, & aulæ quidem porticus ſuccedũt, porticus autem æqualibus maximis columnis diſtinctæ ſũt. Vna quæq́; porticus terminatur ad alterã tranſuerſa; & binæ columnæ in alteram porticum intercedunt, in alteram rurſus deſinentes, ab altera rurſus incipientes. intra porticus ſunt domus ante ædificatæ, quæ partim librorũ armaria ſtudioſis ad lucubrandũ expoſita ſũt, & uniuerſã ciuitatẽ ad ſcientiarũ facultatẽ aduocant, partim uero ad uenerationẽ ueterũ deorũ. Lacunar aũt porticuũ deauratũ, & colũnarũ capita elaborata, auroq́; illita ſunt. Aulæ ornamentum uariũ, qđ partim geſta Perſei continet. in medio quædã altiſſima columna erigebatur, quæ loci illius uelut index erat. ſi qs. n. ingrediebatur, nequaq̃ quo uaderet, intelligebat, niſi columna ꝓ ſigno utebatur, illa etiam terra mariq́; arcem conſpiciendã præbebat. In uertice columnæ rerũ principia circũſtabant. & in medio aulæ quoddã ædificiũ erigbeatur diuiſum in tot portas, quot denominationes a diis antiqs acceperũt. Duo aũt obeliſci lapidei cõſurgebãt, fonſq́; laudabilior, q̃ ille q Athenas a Piſiſtradis deductus fuit. Et qđ mirũ icredibileq́; uidetur, duode

cim fabros habuit uniuerſa acropolis cōſtrūctio ad deorum numerum, utpote uno non ſufficiēte ad huiuſmodi ſtructura;. Ab arce deſcendētes hac qdem locus planus ſtadio per q̄ ſimilis excipit, unde etiā ei loco factū eſt nomen, illa uero alius locus in eā quæ ſuperior diſtinctus, ſed illi planicie, & magnitudine impar. Itaq; huius arcis forma p̄ſtantior eſt, q̄ ut uerbis exprimi poſſit. Si qd aūt omiſſum, id miraculi cauſa factum eſt. nā quia dici commode non poterat, ideo p̄termiſſum.

¶ Definitio cauſæ.

Cauſa quā græci Theſin dicunt, eſt iſpectio alicuius rei cōſyderatæ. Cauſarū aliæ ſunt ciuiles, aliæ ſpeculatiuæ ciuiles qdē ſunt, quæ actionē rerū habent ad ciuitatē p̄tinentiū, ut an nubendū, an nauigandum, an ædificādu;. hæc. n. oia ſi fiāt res ciuiles cōtinēt. ſpeculatiuæ uero, quæ ſola mēte cōſiderātur, ut an rotundū ſit cœlū an multi ſint mūdi. hæc. n. hoīb9 i actionē nō ueniūt. ſola āt mēte cōſiderātur. Differt Theſis ab Hypotheſi, qd' hypotheſis hēt circunſtātiā, theſis uero circunſtātiā nō hēt. circūſtātia āt ē p̄ſona, res, cā, & reliqua, ut hoc, an ædificādū, cōſideratio nō hēt p̄ſona;. Hoc. n. aduenietibus Perſis Lacedæmonii deliberāt mœris Spartā munire, hypotheſis ē, p̄ſonā. n. hēt. Lacedæmonios cōſiderātes, rē uero, mœnibus munire, cā; aduenietes Perſas, Theſis i p̄exercitamētis primū contradictionē, et ſolutionē ſcd'm qōnē admittit. Diuiditur ergo Theſis primum qdem in ephedum ſic appellatā. i. in p̄œmium ex directo tendens ad narrationē, nā illam procemiorum loco dices, deinde uteris finalibus locis legitimo, iuſto, utili, poſſibili,

Theſis hypotheſis

Cauſa an deſponſandum.

QVi aliquã rẽ breuibus cõmẽdare quærit, nuptias laudet; quæ cœlitus datæ cœlũ diis replẽt, et parẽtes ſunt deorũ, a quibus patris nomẽ pceſſit, deosq; pducẽtes reliquos uniuerſos generãt, et morti ſubiecta pter eũdo, ea nuptiis durare p ſucceſſiões excogitarũt. Primũ quidẽ hoĩes ad fortitudinẽ exhortãtur nam qa per nuptias liberi pducũtur, quibus bella gerũtur, muneribus ſuis fortitudinẽ pſtãt. deĩde ad iuſtitiã cũ fortitudĩe nos inſtituunt, qđ reſpectu filioru; uerẽtur hoĩes iniuſta patrare, iõ nuptiæ iuſtos, et fortes efficiũt. pterea reddunt prudẽtes, du; parẽtes excitãt ad puidendu; cariſſimis liberis. ad hæc(qđ mirũ ẽ)nuptiæ ſecu; tẽperãtiã ferunt, et uoluptatũ copiæ tẽperata uita cõmixta eſt. nã qa legẽ uoluptatibus ĩponunt, iccirco p legẽ pbẽt cum tẽperãtia uoluptates, quæ p ſe rephẽdũtur, at cum nuptiis laudãtur. Igitur ſi nuptiæ deos, et poſt hos reliqua aĩalia pducunt fortes, iuſtos, ſapientes, tẽperatos efficiunt, quõ totis uiribus nõ eſt enitendu;, ut eas cõmẽdemus? ſane dices. at calamitatu; cũ nuptiæ ſunt? fortunã mihi uideris nõ nuptias accuſare. nã quæ male patiuntur hoĩes, ea cauſat fortuna nõ ãt nuptiæ, quæ uero mortalibus abunde largiuntur, hæc nequaq̃ ſunt fortunæ lucrum. Quare potius laudandæ ſunt nuptiæ propter bona, quæ ſecum ferunt, q̃ propter mala quæ fortuna præbet, accuſandæ. Quod ſi etiam, quæ hoĩbus peſſima eueniunt nuptiis aſcriberemus, ideo ne erit ab illis abſtinẽdu;? an quæ ſunt difficultates, et moleſtiæ in illis rebus nos a negotiis remouent? Si placet quaſcunq; artes diligenter ſcrutare, inuenies in unaquaq;

Procemiũ ex directo

contradictio

ſolutio.

aliqd rephenſiōe dignū·agricolas moleſtāt tēpeſtates,
& grādinis calamitates conficiūt, nō tamē qa agrico-
las moleſtāt tēpeſtates, ideo ab agricultura recedūt; ſed
in excolēda terra perſtāt, & ſi aliqd e cœlo illos contri-
ſtet. rurſus īfortunati ſunt nautæ, & naues ingruente
tēpeſtate perdunt, tamē ob iſta a nauigatione nō deſi-
ſtūt, qđ in qbuſdā male paſſi ſunt, ſed infortunium ad
fortunā, copiā deuectā ad mare referūt. pterea & pu-
gnæ, & bella bellatorū corpora perdūt, neq; tamē pu-
gnas deſerūt, qđ pugnādo cadunt. ſed qa bellū gerēda
laudātur, cadere contēti ſunt, malūq; bono contegunt.
nō. n. ppter mala fugienda ſunt bona. ſed bonorū cauſa
ſuſtinēda ſunt mala. Igitur nō ne abſurdū eſt, agricolas
& nautas, pterq; iſtos, milites bonorū gratia aſpera cō-
tra ſe ferre? nos uero nuptias ſpernere, qa aliqđ triſte ſe-

Contradictio

cū trahūt? Sane dices, ſed mulieribus uiduitatē, filiis or-
bitatē ītulerūt. hæc ſunt mortis mala nota iā nobis a na-
tura dari. tu aūt mihi uideris nuptias criminari, qa non
efficiāt hoīes īmortales, et mortales pares diis nō fecerīt
Dic mihi cur nuptias accuſas p his, quæ mors operatur?
cur nuptiarū eſſe dicis, quæ naturæ ſunt? concede cade-
re, quod natum eſt, ut cadat. qđ ſi qdem cadunt hoīes,
quia nati ſunt, & cadendo uiduas coniuges, orboſq; ex
ſe natos faciunt, cur nuptias dicis efficere, quæ ſolū a
natura fiūt? ego cōtra ſentio, nuptias orbitatē, et uidui-
tatē emēdare. Mortuus eſt alicui pater? & hoc modo
filius factus eſt orbus? at aliū patrē orbo nuptiæ cōtule-
rūt. quare hæc calamitas a nuptiis nō pcedit, ſed poti-
us nuptiis cōtegitur, quæ orbitatē nō afferūt, ſed auferūt
Proinde natura per mortē uiduitatē īducit. eā per matri-

monium

monium nuptiæ remouēt, quā.n. uiduā mors efficit, nu ptiæ tanq̄ ſui numeri cōſeruatrices alteri uiro cōiūge re p̄ſtitere. nā quæ primū cōtulerūt, ſi auferātur rurſus cōcedūt. Quare uiduitatē auferre nō afferre cōſueuerūt nuptiæ. p̄terea pater a morte filiis priuatur, & amiſſo priore alterū ſuſcipiēdo pater iterū fit, cur ergo in nu ptiis culpas pulchra nuptiarū dōa? mihi uideris nolle nuptias rep̄hēdere, ſ; laudare, nā q̄a ipuliſti me nuptia rū mūera cōnumerare, iccirco nuptiarū factus es lauda tor, nō āt accuſator, dū nuptias accuſādo cogis nos illas cōmēdare, et nuptiarū calūnias i beneficiorū catalogu; uertis. Sane dices. ſ; nuptiæ laboribus honuſtæ ſūt. At q̄s melius q̄ nuptiæ laborē remittere nouit? oēs labo res p nuptias tollūtur. reges penitus ē. Venire i cōſuetu dinē cū uxore. q̄tū ē uero cū muliere cōcūbere? q̄ta cū uoluptate filius expectatur, et expectatus editur? na tusq; patrē appellat? et ad p̄feſſiōis alicuius ſtudiū ua dit? et patri coadiutor exiſtit? i frequētiaq; populi con cionatur? Patrē i ſenectute alit, demū talis euadit, quā lē optimū fieri oportuit? Nō poſſū paucis cōplecti quæ bōa comitētur nuptias, quæ adeo ſunt admirādæ, ut & deos p̄ducāt, & mortales uideri deos p̄ſtēt illos cōtinue reparādo, q̄q; nuptiis initiātur, iuſtitiā colunt, & tēpe rantiā reſpiciunt, abundeq; uoluptatibus licitis, et p̄ba tis fruuntur. Quare optime conſtitutum eſt, ut in pri mis nuptias plurimi faciamus.

Contra dictio. Solutio. Vtili. Poſſibili. Legitio Epilogus Iuſto

¶ De legis promulgatione.

PRomulgationē legis q̄dā p̄exercitationē eē tradide rūt. ē. n. fere tota hypotheſis, nō tamē oia ſeruat, q̄ ſūt i hypotheſi, i ipa nāq; p̄ſona cognita itroducitur, un

de maior eſt theſi, minor hypotheſi. qa oino ſub quadã figura pſonã recipit, maior eſt theſi. ſed qa manifeſtã nõ habet circũſtãtiã, minor eſt hypotheſi. Ergo legis ꝓmulgatio duplex eſt exercitatio, defenſio, et accuſatio legis cõditæ. Eſt aũt lex inuẽtũ, et donũ deorũ, cõium aũt cõ-

Lex. ſenſus ciuitatis, correctio delictorũ tã ciuiliũ ꝗ criminaliũ. Hæc qdẽ eſt diuiſio ꝓmulgatiõis legis, Ipſaq; cõficies iiſdẽ capitibus, qbus negocialẽ, legittimo, iuſto, utili, poſſibili. procemia facies legi accommodata, poſt quæ pones caput appellatũ contrariũ, deinde prædicta capita, unde etiam in hoc differt a theſi. ¶ Accuſatio huius legis iubentis adulterum in ipſo adulterio interfici.

Procemium. Neq; penitus legẽ laudabo, neq; omnino ſcriptũ accuſabo. nã quia mœchorũ crimina tollit, hãc cẽſtitutionẽ comprobo, damno autem qd' iudicibus nõ pmiſerit hoc crimẽ diſcerni. ſi quidẽ uerebatur, ne iudices donis corrũperẽtur, ideoq; iudicãdi uis illis abſtulit, arguitur qd' de iudicibus male ſentiebat. ſinautẽ exiſtimauit uos iudices integerrimos. ut eſtis, quo modo cõueniẽs eſt, laudare quidẽ iudices, ſed iudicandi ius auferre iudicibus? Omnes igitur aliæ leges, quæ legibus contrariæ ſunt, ſi contrariæ ſunt inſtitutis harũ ciuitatũ. ſaltẽ cũ aliis conueniũt. at ſola præſens lex omnibus cõtraria lata eſt, Vi-

Contrarium. demini autẽ mihi lõge prudẽtius poſſe, hãc legẽ examinare, ſi quæcunq; in rep. noſtra conſtituta ſunt, examinaueritis. Imperatores, ſacerdotia. decreta oĩa, (ut ita diximus) quæcunq; in bello digna præmio gerũtur, ueſtro iudicio ſubiecta ſunt, imperator creatur ſuffragio ueſtro, ſacerdotiũ gerit, quẽ iudices cõfirmarũt & qd' a partibus decernitur, ſi populus iudex ſanciuerit, ꝑ ratũ

habetur. neque ſtrenui in bello præmiis donantur, niſi prius a iudicibus ea fuerint diiudicata. Quomõ igitur nõ abſonũ oĩa iudicibus ſubeſſe, ſolã aũt præſentẽ legẽ iudicũ ſuffragiũ ſubterfugere. Sane dices. ſed atrocia ſunt mœchorũ crimina. Quid aũt homicidarũ ſcelera nõ ſunt maiora? putamus ne ꝓditores aliis ſceleſtis minores? nõ ne ſacrilegi ꝓditoribus peiores ſunt uerũtamẽ in his criminibus depræhẽſus iudicũ examini ſubiacet neque ꝓditor pœnas luit, niſi crimẽ accuſator cõprobauerit. neq; fas eſt aliq̃d mali pati ſacrilegos, priuſq̃ indices delicta cognouerint. Ergo nõ ne abſurdũ maiora crimina pœnã apud iudices luere? neq; aliq̃d horũ cõdemnari niſi iudicibus decernẽtibus? mœchũ ſolũ ſine cognitiõe interfici? quẽ in primis oportuit q̃a leuior in eo, q̃ in cæteris culpa eſt, iudicũ examini ſubiicere, At quid differt mœchũ occidere, an tradere iudicibus, ſi par ab utriſq; ſuppliciũ ſubibit? q̃tũ differt iter tyrãnũ et legẽ, iter popularẽ ſtatũ et unius pricipatũ, tãtũ iſta inter ſe diuerſa ſũt, nã tyrãnus occidere põt quẽcũq; uoluerit, lege ãt cõiũctũ necare licet, populus q̃dẽ quæcũq; i cõuẽtu cõſiderat, examinationi ſupponit, at rerũ dominus etiã indicta cã necat. cõtra populus, et lex indicta cã nõ occidit. ſed diuerſa ab rerũ dominis & tyrãnis facit. Quo igitur nõ diuerſu; ẽ mœchũ occidere q̃ tradere iudicibus ad hæc q̃ mœchũ ſui cauſa interficit, ſe dominũ rei facit, at q̃ illũ apud iudices poſtulat, dominũ rei cẽciliũ iudicum facit, melius ẽ ſane iudicẽ, q̃ accuſatorẽ dominũ fieri. ꝑterea q̃ adulterũ ſui cã necat iniuſte necaſſe ſuſpectus ẽ. at q̃ iudicãdũ offert, ſola iura tutari uidetur. Sane dices. ſed ſi ſtatim occiderit, atrocius ſuppliciũ ſubibit. q̃a ſi ad indices

Contradictio. Solutio.

Contradictio. Solutio.

Contradictio, Solutio.

deferretur, illã tpis itercapedinẽ ꝑ lucro hẽbit. Immõ
Contra- ſi indicibus ſubiicietur ſecus fiet, nã iterea triſtiorẽ uitã
dictio. ſuſtinebit, q.n. pœnã expectat maius ſuppliciũ ſentit,
Solutio. ꝙ ſi paſſus eẽt, et pœnæ ꝓcraſtiatio pœnæ uidetur addi
tio, quiq; mori credet ſæpius morietur, grauiuſq; erit
mortẽ expectare, ꝙ mori. Quare ſi derepẽte necabitur
adulter nõ ſentiet, iprouiſa pœna ſenſũ aufert, iſperata
mors dolorẽ nõ ſentit, ſæpius ãt expectata ſemel uero
illata pœnas expectatiõe cumulat. Igitur ex cõpatiõe
cõſiderate, an atrocius ſit adulterũ iprouiſa uel dilata
pœna necare. nã accuſator reſpectu ſui adulterũ interi
mẽdo nullũ ultiõis ſuæ teſtẽ hẽat, ſi indicibus examinã
dũ tradiderit, multos pœnæ ſpectatores hẽbit. triſtius ãt
eſt pœnæ genus, q̃ multis ſpectãtibus infertur. Alioq̃
expedit adulteris ut clã iterimãtur. nã multi ſuſpicabũ
Contra- tur nõ adulterii, ſ; inimicitiarũ cã cõcediſſe qđ ſi ſub iu
dictio. dicibus rei pacti fuerit moriẽdo iuſtiſsimũ ſuppliciũ pa
Solutio. tiũtur. quare adultero ꝓdeſt, ut occulte trucidetur, ne-
Legitio. q; iudicibus tradatur. Res atrox ẽ adulter, ut q oẽ ini
Vtili. qtãtũ genus exceſsit. Ergo primũ reprobetur, de ide ex
crucietur potiuſq; iudicetur, ꝙ pœnã idicta cã luat.
Poſsibili Nã ſi adulter publice necabitur, parẽtibus uer iore; da
Iuſto bit filiorũ ſobolẽ nõ. n. i poſterũ ſublatis adulteris dubita
bitur, cuius fuerit aliqs filius. Adulteriũ cõe nature ſce
Adulte- lus ẽ, unde cẽt cõe indicũ ſuffragiũ tãtũ facinus tollat.
rium qd ꝙtũ ego uereor, ne qa adulter clã iterficitur, multos ſui
ſi:es reliquat nã quoniã neſciunt, cur occidatur, iccirco
alii imitabũtur, & hmõi pœna nõ finis ſ; pricipiũ erit.

FINIS Con, Deo. Aphthonii præexercitamen-
torum Io. Ma. Cata. interprete.

LVCIANI·SERMO QVOMODO conueniat hiſtoriam conſcribere.

ABDERITAS AIVNT REGNAN
te Lyſimacho.o ꝑbe Philo ĩ quędã talẽ mor
bũ ĩcidiſſe.nãq; primũ oẽs paſsi; febre initio
ſtatĩ ualida,et cõtinua correptos,ſ; circa ſeptimũ diem
ꝗbuſdã copiã ſãguinis e naribus defluxiſſe,aliꝗbus mul
tũ ſudorẽ manaſſe,ꝗ ſane febrẽ reſoluit,at ridiculo quo
dã morbo eorũ mẽtes circũuenit,nã oẽs ad tragœdiã cõ
uertebãt,et iãbica clamabãt,maxĩe ãt Euripidis Andro
medã recitabãt,Perſeiq; ſermonẽ cãtãdo diſerebãt,refer
taq; ciuitas tota erat illorum pallidorũ & graciliũ tra
gœdorum,qui ſeptimo die cõualuerãt multũ exclamã
tium inter alia Euripidis illud,Tu ãt o deorum tyrãne
& hoĩum amor,donec ſupueniẽte hyeme,et uehẽmẽti
frigore ab ĩſania liberati ſunt.Huius rei cãm Archelaũ
ſumma illa tẽpeſtate tragœdũ fuiſſe puto,ꝗ Androme
dã tragœdiã Abderitis media æſtate ĩter calores inten
ſos recitauit,ut multi e Theatro cũ febre diſcederẽt,et
cõualeſcẽtes rurſus ad tragœdiã ꝓlaberẽtur,cũ eis An
dromedæ mẽoria diu ĩhæreret,et ſingulorũ animis Per
ſei,Meduſæq; recordatio adhuc oberraret.Itaq; ut ĩ ꝓ
uerbio eſt,unũ unũ cõferre,ita Abderitanus ille morbus
noſtro ſeculo eruditorũ multos ĩuaſit,nõ ut tragœdiã
recitẽt,iccirco.n.illi minus ĩſaniebãt qđ alienis iambis
nõ uulgaribus afflati erãt:ſed poſtq̃, q̃ nũc ĩtuemur,
mota ſunt,bellũ.ſ.cõtra barbaros,et clades ĩ Armenia,
crebræq; uictoriæ,nemo ẽ,ꝗ hiſtoriã nõ ſcribat,ꝗn imo
oẽs ſunt Thucydides,& Herodoti,Xenophõteſq;,et u

riſſimũ illud fuiſſe uidetur, qđ dicitur, bellũ oĩa gigne
re. ſiqdẽ una clade tot hiſtoricos ꝓduxit, Quod cũ in-
tuerer, & ſentirẽ amice, Diogenis Sinopẽſis illud mihi
in mẽtẽ uenit. nã quãdo ferebatur Philippus expeditio
nẽ facere, oẽs Corinthii erãt in motu, & opere. alius ar-
ma parabat, alius lapides portabat, alius mœnia reficie-
bat, alius pinnaculũ cõfirmabat, alius neceſſariũ aliqđ
ſubminiſtrabat, quæ cũ uideret Diogenes (erat enĩ otio
ſus, qa nemo opa eius ad aliquã rẽ utebatur) pallio di-
ſcinctus diligẽter admodũ & ipſe doliũ, in quo habita
bat, ſupra & infra Craniũ uoluebat. ĩterrogatus a quo
dã amico cur hæc facis Diogenes? et ego inqt doliũ uol
uo, ne inter tot operãtes ſolus otioſus eſſe uidear. Igitur
o Philo ne ſolus ipſe in tã loquaci tpe mutus ſim, neq;
ut cornicus ſatelles oſcitabũdus ſilẽtio præterear, exiſti
maui rẽ laudabilẽ me facturũ ſi poſſe; doliũ uoluere, nõ
hiſtoriã cõſcribere, neq; res geſtas narrare, nõ enĩ; tãtũ
audeo, neq; hoc ꝓ me timeas, nã ĩtelligo quale periculũ
ſit ſi aliqs cõtra ſaxa uoluit. ꝓſertim cõſidero quale ſit
hoc meũ doliolũ, neq; admodũ bene cõpactũ, mox enĩ;
oporteret teſtas colligere, cũ ad paruũ aliquẽ lapillũ of
fenderet. Quid igitur decreuerĩ; & quõ tute particeps
ſim belli ipſe extra teli iactũ cõſtitutus tibi diſerã. nã ui
deor optĩe facturus, ſi a fumo, et unda, curiſq;, qbus hi
ſtorici ĩplicãtur, abſtineã, modeſte autẽ admoneã, leui-
terq; ſcripturos aduertã, ut extremo digito calcẽ tãgẽ-
do, ſi nõ ĩſcriptiõis, at ſaltẽ ædificii ſtructuræq; parti-
ceps ſim; Atq multi in cõponẽda hiſtoria nõ exiſtimãt
oportere uti pceptis nõ magis, q̃ arte aliq̃ ad gradiẽdũ,
aut aſpiciẽdũ, aut comedendũ, ſed q̃ facillimũ, et prõptũ

& uniuſcuiuſq; rentur hiſtoriã cõſcribere, ſi qs exprimere poſſit, qđ intẽdit. At ipſe qdẽ noſti amice hoc nõ eſſe tractatu facile, neq; compoſitu ſupinũ, ſed ſi qd eſt aliud in omni ſcriptorũ genus, qđ multa indigeat cura hoc ĩprimis eſſe, modo aliqs (ut Thucydides inqt) hiſtoriã cõponat ad æternã rerũ memoriã. Scio qdẽ illorũ nõ multos me emendaturũ quimmo aliqbus uiſurũ perq̃ moleſtũ præſertim qbus iã abſoluta, & publicata eſt hiſtoriá qđ ſi etiã laudata fuerit a præſentibus auditoribus, furor eſſet. ſi ſperarẽ, qđ tales mutarẽt uel emẽdarent aliqđ iã cõprobatũ, & tanquã in regias aulas receptũ. Veruntamẽ talibus non obfuerit, qđ admonemus, ut ſi forte bellũ aliud a Celtis cõtra getas, aut ab Indis in bactrianos ſuſcitaretur (nõ enim contra nos aliqs audiret, cũ iã omes ſubiugati ſint) melius cõponere poſſint ſi hãc regulã ſeruauerint, modo recta illis eſſe uideatur ſi minus ipſi tunc eadẽ ulna qua nunc ſe metientur, medicus non admodũ triſtabitur ſi ſponte oẽs abderitæ Andromedã recitabunt. Decreuimus autẽ hoc opus in duo partiri, ut doceamus, quæ eligenda, quæq; uitanda ſint age primũ dicamus quæ fugienda rerũ ſcriptori, qbus maxime abſtinendũ, deinde qbus ſi utetur, a uero, et ad rectũ ducẽte tramite nõ errabit, quali præfatione illi ſit ĩcipiẽdum q ordo geſtis adaptãdus modus uniuſcuiuſq;, quæ tacẽda, qui patet ĩmorandũ, quæcunq; melius ſub cõpẽdio tractãda, quomõ ipſa explicãda, et cõiunganda hæc et hmõi poſterius dicẽtur nũc ãt quot uitia male ſcribẽtes cõitẽtur dicamus. Igitur cõia oiu; ſermonũ peccata in uerbis, cõſtructione, ſenſu, aliaq; quæ ſine arte lõgũ eſſet recẽſere, neq; pſenti materie pprium. nã ut di-

Auth. inten.

xi in uerbis et cõpoſitiõe pctã ſunt oium ſermonũ cõia
at i hiſtoria errores tales obſeruãdo repies quales mihi
ſæpius audicti uiſi ſunt, p̃ſertim ſi oibus his aures apue
ris. Interea nõ intẽpeſtiuũ quædã excpli cã iã ſic cõſcri
pta memorare, primũq; cõſiderabimus quale peccatu;
illud. nã ipſorũ multi geſta referre negligentes prĩcipũ
& ducũ laudibus ĩmorãtur, domeſticos extollẽdo, ho
ſtes ultra modũ deprimẽdo, neſciũq; nõ anguſto iſthmo.
& muro a laude ſeparatur, & interſepitur hiſtoria ſed
igẽs iter utrãq; paries, et ſane muſicorũ illud bis diapa
ſon ad iuicẽ ſit, ſi qdem laudator hoc unũ curat, ut quo
mõ cũq; p̃dicet, & oblectet, quẽ laudet. & ſi mẽtiẽdo,
qd intendit, eueniat cõſeq parũ utiq; curabit. At hiſto
ria nullũ penitus mendaciũ ĩtercidens neq; ĩtẽpeſtiuũ;
admittit nõ amplius q̃ medici iuniores dicũt. aſperam,
quæ ad pulmonẽ tendit arteriã aliqd deglutitũ ĩ ſe reci
pere. Ad hæc tales neſcire uidetur, qd poeſis, et poemã
tum p̃cepta, & regulæ ſunt aliæ, aliæ hiſtoriæ, illic, n.
inſana libertas, & lex una, qd uiſum poetæ fuerit nã
diuinus, & a muſis iſpiratus eſt, & ſi equorũ alatorũ
currũ cõiugare uellet, et ſi ſupra aquã alios, aut ſũmas
ſup ariſtas curſuros cõſcẽdere finget, nulla naſcitur in-
uidia neq; cõſiuis. Iupiter una cathena ſimul trahendo
terrã, et mare ſuſpẽdat, timẽt ne illa refracta cõfuſa oĩa
cõterantur, uerũ ſi Agamẽnonẽ laudare uolunt, nullus
obſtabit ipm Ioui caput, et oculos ſimilẽ, pectus fratri
eius Neptuno, zonã Marti, deniq; licet Atrei et Aero
pes filiũ ex oĩbus diis cõpactũ fingere neq;. n. ſatis eſt.
iupiter, neptunus, mars; neq; ſolus aliquis ad ipſius
pulchritudinẽ explẽdã hiſtoria uero ſi aliq̃ ſimilẽ adu

latione accerſat, q̃d aliud erit q̃ poeſis quædã pedeſtris ſine illa dicẽdi ſublimitate quæ reliquã mõſtruoſitatem menſura carminũ denudatã et rõ notabiliore; oſtendit. Magnũ igitur, q̃nimo p q̃ magnũ hoc uitiũ ẽ, niſi ſciuerit aliqs diſcernere, quæ ſunt hiſtoriæ, quæq; poeſis, ſed hiſtoriæ fabulã, et laudẽ, in his q̃ exceſſius alterius facultatis ornamenta iterponat, ut ſi qs athletarũ aliquẽ ualidũ, et admodum robuſtum purpura, alioq; meretricio ornamento circũdet, et faciei fucũ, cæruſámq; iurat Hercules, q̃ ridiculũ ipm ornatu illo deturpãdo reddet. neq; hoc dico nõ eſſe ĩterdũ in hiſtoria laudãdũ, ſed opportune ſi fiat laudandũ, moduſq; rei adhibẽdus eſt, ne hæc moleſta ſint in poſterũ lecturis, deniq; minoribus talia prudenter tradenda, quæ paulo poſt monſtrabimus. Quicũq; hiſtoriã ĩ duo partiti, ĩ delectabile, & utile recte opinantur; quare laudẽ ĩ ipſam ĩtroducũt, ut lectores oblectet, et lætificet, noſti q primũ hac adulterina diuiſione utũtur, q̃tũ falluntur. nã unũ hiſtoriæ officium et finis utile, qđ a ſola ueritate colligitur, melius ãt ſi et ipm delectabile cõſequatur, quẽadmodum pulchritudo athletæ, ſin minus nihil offẽdet ab hercule pgenitũ Nicoſtratum Iſidori filium generoſum, et duobus aduerſariis fortiorem, ſi q̃dem uiſu turpiſſimus idem ſit, fortiſſimus dĩt Alcæus Mileſius ut fertur a Nicoſtrato dilectus cũ ipſo decertet. Itaq; hiſtoria ſi alioqui delectabile pter ſpem mercetur, multos poſſet amatores pellicere. dummodo pfecte contineat, qđ illi ppriani eſt, ueritatis declaratione; dico, pulchritudinem parum reſpiciet. Illud inſup operæ pretium erit admonuiſſe, qđ aeq; ĩ ipſa p q̃ delectabilis eſt res fabuloſa, neq; ĩgens laudũ cumulus apud audito-

historie officii et finis,

res utriuſq; nã neq; colluuiẽ, neq; igẽtẽ pullatorũ coronã conſiderare debemus. ſed iudicũ more, & p Iouem ampli⸗ us cũ reprehenſione audituros, quos nihil p̃termiſſu; la⸗ teat acutus argo, & ab omni corporis parte intuentes, qui menſariorũ more ſingula dicta examinent, ut ſtatim detenſa reiiciant, ꝓbata, legittima que & exacta ad for⸗ mã recipiant, quos hiſtoricus in componẽda hiſtoria habe⸗ re iudices debet alios parũ curare etiã ſi laudando diſrũ pantur. ſin autẽ illos negligendo hiſtoriã præter regulã fabulis, & laudibus. aliiſq; adulationibus condies, q̃ primũ ipſa; lydienſi Herculi ſimilẽ efficies. uériſimile eſt enim alicubi te uidiſſe hũc in pictura extraneã admo⸗ dũ ſtollã indutũ Omphalæ ſeruiẽtẽ, eã uero ipſius leoni⸗ nã pellem ueſtitam, clauamq; manu geſtantẽ, tanq̃ ſi Hercules foret, at illũ in crocea, & purpurea ueſte lanas carminantẽ, ſoleaq; ab Omphale percuſſu; et ſane ſpecta culũ turpiſſimũ erat ueſtis corpori non cohærens, neq; ſa⸗ tiſfaciens, deniq; uirile robur turpiter effœminatũ, Forte uulgus hæc tua ſcripta laudabit, pauci uero illi, quos tu deſpicis, dulciter admodũ, & ad ſaturitatẽ ridebũt, cũ ui⸗ derint diuerſorũ generũ inconueniẽtiã, & ineptitudine; difficileq; rei conglutinationẽ. nã unicuiq; quod propriũ eſt, id pulchrum eſt ſi autẽ hoc permutaueris, idem præ⸗ ter uſum fit indecorum. Omitto dicere qđ laudes ei qui laudatur forte ſunt oblectabiles, aliis uero moleſtæ, præ⸗ ſertim ſi tranſnaturales exceſſus habeant, quales multi elaborant beniuolentiam ab his qui laudantur uenando, pluribuſq; immorando, donec omnibus ex profeſſo adu⸗ lationem detegant. Ne que id ex arte tractare norunt, neque adulationem inumbrant, ſed irrumpendo omnia

coniuncta, et incredibilia, nudaq́; narrant, ut quod maxime cupiunt, non conſequantur, nam qui ab ipſis commẽdantur, potius eos oderunt, & tanq̃; adulatores abhorrẽt imprimiſq́; illos muneribus afficiunt, q̃ libera animi uerba protulerunt, quemadmodũ contingit Ariſtobulo, q̃ ſingulare certamẽ Alexãdri, & Pori ſcripſit, dũq́; illi maxime hunc hiſtoriæ locũ legeret, exiſtimabat enim regi gratiſſimã rẽ facere, ſi mentitus eſſet, ei quædã præclara geſta in maius & ſupra ueritatẽ extollẽdo, Ille igitur libellum præhendens (nam forte nauigabant in fluuio Hydaſpi) pnũ abiecit in aquã ſuperaddẽs, etiã ſic te oportuit Ariſtobule ſubmergere, q̃ talia de me ſingulari certamine præliãte, & elephantos haſta conficiente oblocutus es, adeo uidebatur excãdeſcere Alexãder, q̃ neq́; architecti auſum patiẽter tulit, dũ pmitteret facturũ Athõ ad imaginẽ eius & trãſformaturũ mõtẽ ad regis ſimilitudinẽ, quare hoĩem illico adulatorẽ diiudicãs nõ amplius eo ad ſimilia utebatur. Igitur ubi delectabile eſt in his quæ ueritatẽ excedũt? niſi qs p quã ſtultus eſſet, ut laudatus talibus gauderet, quæ facile refelli poſſint, quẽadmodũ deformes hoĩes, et maxĩe mulierculæ, quæ pictoribus mandãt, ſe quã pulcherrimas depingi, putãt enĩ; ſe uenuſtiorẽ aſpectũ habituras, ſi pictor illas plurimo rubore colorauerit, et multo fucco albũ miſcuerit, Tales multi noſtro tẽpore ſunt hiſtoriã cõſcribẽtes, q̃ tãtũ pcurãt qđ ppriũ ſibi, quodq́; utile ſit, id qđ oĩ adulãdo ex hiſtoria ſe habituros ſperãt, quos merito oporteret ediſſe ut pote ad præſens manifeſtos, rudeſq́; adulatores in futurũ totã rem geſtam exceſſibus ſuſpectam reddentes. Quod ſi quis omnino putat delectabile permiſcendum hiſtoriæ atque ea

preſertim, quæ cum uertate in aliis orationis exornatiõi bus delectant, non fallitur, quæ multi negligentes incon grua ĩtroducunt. Itaq; diſerã quot memini. Nup in ionia hiſtoricos quoſdã, et p Ioue; ĩ Achaia heri audiui hoc ip ſum bellũ ad gratiam narrantes. nemo dictis noſtris fide; non adhibeat, nam qđ uera ſunt, ẽt iurarem, ſi urbanum eſſet ſcripto iuſiurandũ ĩterponere. Quidã eorum ſtati; a muſis pricipiũ ſumpſit rogando deas, ut hiſtoria; coadiu uarent. Vides ꝙ cõcinnũ pricipiũ, et ipromptu hiſtoria, hmõiq; generi dicendi conueniens, deide cũ paulum pceſ ſit, Achilli noſtrum pricipẽ aſſimilabat, Therſitæ regem perſarum ignarus qđ Achilles pſtantior fuiſſet, ſi potius hectorem ꝙ Therſitẽ necaret, et ſi qdem aliqs ſtrenuus antefugeret, lõge uero pſtantior eũ iſequeretur. Deinde p ſe ipo quãdã laudẽ ĩtroducebat, qđ dignus erat deſcri bere res adeo pclaras, iam uero pcedens patriã ſuã Mile tum cõmendabat ſupaddens, qđ hoc melius Homero fa ciebat, q nulla; patriæ ſuæ mentionem reliqſſet, poſtea in fine pfatiõis palam et apte pollicebatur ĩ maius noſtra ele uaturũ, pricipiũq; hiſtoriæ ita ſumpſit, ut cãm cum belli exordio narraret. Sceleſtiſſimus. n. et peſſime pdẽdus Vo logeſus ob hanc cãm bellu; ĩcepit. hic qdem talia ſcripſit alius aũt Thucydidis æmulator ei ab archetypo enixe aſ ſimilatus pricipiũ, ut ille cum ſuo noĩe ſumpſit pricipiorũ oĩum elegantiſſimu;, et tymũ atticum redolens. Vide. n. Caſperius Calphurnianus Põpeiopolitanus ſcripſit bel lum iter Parthos, et Romanos quõ ĩuicẽ cõflixerunt; ab ipo ſtati belli appatu ĩcipiẽs. Quare poſt tale pricipiũ qd tibi reliqua dicã? ut quaĩa ĩ Armenia cõcionatus ſit ipm Corcyreum oratore; cõſtituẽdo, aut qualẽ niſibenis a ro

manis deficientibus peſtem induceret, a Thucydide oïa abunde mutuatus pter ſolum pelaſgicum. & longos mu ros, in qbus tempeſtate illa morboſi habitarunt, alia uero et ab Aethiopia icepit, ut peſtis in Aegyptum, in ſpacio ſamq; regis terram deſcenderit, in illaq; benefaciẽdo ſte terit. Ego igitur abii omittens ipm adhuc miſeros Athe nienſes in Niſibe ſepelientem ut q optime noſſem quæ in diſceſſu dicturus eſſet. Rurſus multum abſurdum eſt exi ſtimare hoc eſſe dicere ſimilia. Thucydidi, ſi ab eo ſcripta paru; imutaueris. Dicit aliquis ut fortaſſe tu, paruũ hoc uitium, at p Iouem nõ paruũ idipm eſt parum abfuit qn illa pternitterem, nã hic idem ſcriptor multa armorum ac machinamentorum genera ſic ut a romanis dicuntur, retulit, ut illi foſſa;, & pontem, taliaq;. Conſidera quan ta dignitas hiſtoriæ, et q Thucydidi conueniens iter atti ca noïa, hæc italica iterponi, ac ſi purpuram ornarent. et intercederent, ac penitus cõſonarẽt. Quidã alius ſcriptis colligendo compoſuit nudum commentarium perq pede ſtre, & humile quemadmodum ſi miles aliquis, aut faber uel caupo qdam ſubſequens exercitum diaria deſcriberet niſi qd hic idiota tolerabilior eſſet, du; ſe ſtati; qualis ſit oſtendit. At alium quẽdam doctum, qq; ſi diligẽtia uſus fuiſſet, hiſtoriã tractare potuiſſet, hoc ſolo rephendi, q magis tragice libros conſcripſerit, q ſcdm artem inſcri ptionum. Callimorphi medici liber ſextus hiſtoriarũ par thicarum contos ferentium, & unicuiq; ſubſcriptus eſt numerus. p Iouem pœmium ẽt perq frigidum fecit ſic colligendo pprium eſſe medico hiſtoriam cõſcribere, quan doqdem Aeſculapius fuit Apollinis filius, Apollo autem muſarum dux, & totius eruditionis princeps, quodq; io

nica lĩngua ſcriberẽ exorſus neſcio quo cõſilio motus mox ad cõem tranſierit ιατρεικῦ·i, medicinã ϖείρχύ expientiam οκοσα quanta νουσοῦς morbos ionice pferendo, et alia plurima multis, & triuialibus cognita. Quod ſi me oportet ſapientis uiri meminiſſe eius noie ſuppſſo, qd ſentiam, dicam, & quæ pridie in Corintho ſcripta oẽm ſpem ſuperantia. nam in principio ſtatim in prima pœmii periodo ſciſcitatus eſt a lectoribus ſermonem admodũ ſapientẽ dum feſtinat oſtendere ſoli ſapienti conuenire hiſtoriam conſcribere, deĩde mox alius ſyllogiſmus, item alius ſequebatur, et oĩno in omni ſchemate interrogabat, adeo ut pœmium adulationem ſcateret, laudesq; eſſent honeroſæ, ſcurilesq; non tamen ſine ſyllogiſmis, ſed ſimul interrogantes, illæq; in unum collectæ. At q & illud mihi moleſtũ uiroq; philoſopho ingentiq;, & canæ barbæ indecorum uiſum eſt in pœmio dicere, noſtrum principem hoc pcipue um habiturum, ut eius res geſtas eſſet philoſophi dignum monumentis tradere iudicent. nam iſtud debuit potius alius cogitandum relinquere, quã ipſum dicere. Neque illum præterire fas eſt, q talia exorſus eſt. Venio dicturus de Romanis & Perſis & paulopoſt. neceſſe erat Perſas male rem gerere. rurſus, erat Oſrhoes, quem græci Oxyrhoen appellant, & alia multa ſimilia. uides quantum hic Thucydidi ſimilis, ille Herodoto uidebatur. Quidam alius in dicendo celebris orator Thucydidi & ipſe ſimilis, aut paulo præſtantior ipſo oẽs ciuitates, Mõtes uniuerſos, & campos. fluuiosq; ad ſummã diluciditatẽ, et uim maximã, ut arbitrabatur, exponebat. hoc aũt in caput inimicorũ Hercules ſoſpitator uertat, tãta inerat huic hiſtoriæ frigiditas, ut caſpiã niuẽ, et glaciẽ celticã ſuparet. ſcu

tum igitur īperatoris uix itegro libro ab eo fuit deſcriptū Gorgoq́; i umbōe, illiusq́; oculi cyanei, cādidi, & nigri, ciguluq́; iridi ſimile, nec nō dracōes īuoluti, et tricati. nā ꝙ Vologeſi fœminalia aut eq frenū, Hercules, quot uer ſuū myriades horū ſingula complectūtur, qualisq́; erat Oſrhoe coma Tigrin trananti, atq́; in quale confuerit an trū, hedera, myrtho, lauro ibidē natis. quæ umbroſum ad modū illud reddebant. conſidera ꝙ ſint hæc hiſtoriæ ne ceſſaria, tāꝙ ſine iſtis ignoremus, quæ ilio facta ſint. nā imbecillitate, uel ignorantia ſcribendorū utiliū ad hmōi locorum, & antrorū deſcriptiōes cōuertuntur. cum autē in multas, & magnas res inciderint ſimiles ſint ſeruo di uiti, q quia nup a domino hæres relictus ſit, neq́; ueſtem ꝓ decoro ſcit circūponere, neq́; legitime cibum cape, ſed multoties trāſiliēs ꝓpoſitas altiles, & lepores, ſuillasq́; carnes repletur qbuſdā fabis, aut garo, donec comedendo diſrumpatur. Hic igitur iā memoratus īcredibilia admo dū uulnera, & mortes inſolitas ſcripſit, qđ aliqs magnū pedis digitum uulneratus illico periit, atq́; inclamante ſo lum priſco īperatore decē & octo hoſtium interiere, ꝑte rea in mortuorum numero, cum ſecus in pricipum ſcriniis ſcriptum reperiatur, mentitus eſt. in Europa enim refert concidiſſe myriades ſeptem, & triginta ſex ſupra ducen tos hoſtium, Romanorum ſolum duos, nouemq́; uulnera tos, quæ nemo niſi imprudens admitteret. adhæc et illud non tanꝙ obſcurum ꝑtereundum. nam ut merus atticus eſſet, & puram uocē perfectiſſime retineret decreuit ēt romanorum noīa fingere, et ī græcum trāſferre ut Croniū qdem Saturninum diceret, Phyontin uero frontonem, li tanium autem Titianum, et alia lōge petulātiora, pinde

hic ide; de interitu Seueriani ſcripſit, q̃d alii oẽs decepti ſunt exiſtimãtes ipm gladio piiſſe, cum is uir mortuus ſit in alia. poc. n. mortis genus illi uiſum facilius, neſcius (ut puto) totam illam p.ſſionem p triduu; dureſſe, ſine cibo aũt multos in ſeptimum diem uixiſſe. niſi aliq̃s hoc exiſti maret, Oſrhoẽn expectaſſe, donec Seuerianus fame inte tiret, et iõ in ſeptimum diem eundẽ uitam non pduxiſſe. Quanti ptere a faciendi o pbe Philo, q poeticis uerbis in hiſtoria utuntur? cum dicunt, cõcuſſit qde; machina, mu rus ãt cadens admodum inſonuit. rurſus in alia parte pul chræ hiſtoriæ. Edeſſa ſic armis circunſplendebat, ut oĩa il la eſſent ſtrepitus, & ſonitus, Imperatorq; ſolicitus erat pſertim quõ muro ſubiret. deinde in medio adeo uilia, & uulgaria, nudaq; uerba iſerta ſunt, qualia, mãdauit dux exercitus domino, & milites in concionibus dicebant uti lia, iamq; loci circa ipſos fuerunt, & talia, ut ſimilis res ſit tragœdo gradienti altero pede cum alto cothurno, al tero cum ſubligata ſolea. Præterea quoſdam uidebis confi cientes pœmia ſplendida, & tragica, atq; ſupra modũ p lyxa, ut poſſes ſequentia auditu miranda ſperare, uerum hiſtoriæ ſubiicientes corpus quoddam paruum & ignobi le, id q̃d ſimile ſit puerulo, ſi forte amorem ludentẽ uidi ſti i menſam Herculis, uel Titanis pſonã idutũ. Igitur ſta tim de illis lectores hoc dicent, pturit mons, talia nõ cõue niunt, ſed oportet oĩa ſimilia, & eiuſdem coloris eſſe, reli quumq; corporis capiti cõſonum, ut non aurea ſit galea, thorax uero per quã ridiculus forte ex pãnis laceris, pel libusq; marcidis conſuto, & ſcutũ uimineum, circaq; cru ra porcinum tegmentum uidebis multos hmõi ſcriptores q rhodii coloſſi caput nano corpori ſup iponũt, rurſus ali

oscõtra

os contra q̃ corpora ſine capite introducũt pœmiũ auferẽtes
ſtatimq́; de rebus ſcribere aggrediet ur, quiq́; ſibi Xenophon
tẽ uẽdicãt ſic hiſtoriã exorſu; Darii & Paryſatidis filii duo
fuerũt, alios q́; ueteres imitantur, neſciẽtes aliqua pœmia in
ſe uim habere paucis intellectã, ut alibi demõſtrabimus Sane
hi oẽs ferẽdi ſunt errores interpretationis, aut alterius diſtri-
butionis. at in locis ipſis mẽtiri nõ ſolũ paraſangarũ mẽſura;
ſed integrorũ ſtathmorũ cui nã erudito conuenit? Vnus ergo
ita negligẽter res colliget, neq́; aliquẽ Syrũ alloquens, neq́;
(ut dicitur) tonſoribus talia fabulãtibus audiẽs, ut de Euro
po ſcribens ſic dicat. Europus poſita eſt in Moſopotamia ſta
thmos duos ab Euphrate diſtãs, eã Edeſſæi coloniã fecerunt
neq́; hoc illi ſuffecit, quĩmo meã patriã Samoſata generoſus
ille in ſuo libro tollẽs cũ ipſa arce & muris trãſtulit in Me-
ſopotamiã, ut ipſa; determinaret ab utriſq́; fluminibus hinc
inde ꝓxime defluẽtibus, muroſq́; ferme tãgẽtibus. hoc etia;
ridiculũ eẽt o Philo, ſi tibi nũc ꝓbarẽ, me nõ eſſe Parthũ neq́;
Meſopotamiũ, ad quos admirãdus hiſtoricus me trãſferẽs co-
lonũ fecit. Illud inſuper per Iouẽ admodũ ueriſimile de Seue
riano idẽ ipſe iureiurãdo aſſerẽs rettulit, audiuiſſe a quodã eo
rũ, q̃ ab ipſo opere aufugerãt, neq́; illũ gladio mori uoluiſſe,
neq́; uenenũ haurire, neq́; laqueũ nectere, ſed necẽ quandã
tragicã excogitaſſe audacia inſolita, ſe eni; obuiã factũ tenen
ti ingentia pocula uitrea pulcherrimi uitri, poſtq̃ omnino mo
ri deſtinauit confracto maximo poculo uno fragmẽto uſu; ad
iugulationẽ. utroq́; guttur diſcidiſſe. adeo non gladiolũ, non
haſtulã inuenit, ut generoſe & heroice procumberet, Proin-
de quoniã Thucydides quandã funebrẽ orationẽ his q̃ primo
in bello mortui fuerãt, dixit, idẽ pariter neceſſariũ credidit ꝓ Se
ueriano orationẽ habere. nã in oibus cõtendit cũ Thucydide,

q nullo modo author extitit malorũ, quæ in Armenia facta ſunt. Ergo Seuerianũ magnifice ſepeliẽs tumulũ cõſcẽdere fecit quendã Afraniũ Silonẽ centurionẽ Periclis æmulũ, q talia & tãta eloquenter, ꝓ illo diſeruit, ut per gratias, multas præ riſu lacrymas ꝓfuderim, præſertim cũ rhetor Afranius in fine orationis flens cũ gemitu triſtiſſimo illas ſumptuoſas cœnas, & ꝓpinationes memorabat. deinde ſubiecit finem quendã Aeaciũ?nã enſem ſtringens admodũ ſtrenue & ut Afraniũ decebat, intuentibus omnibus in tumulo ſeipſum iugulauit. per Martẽ dignus pauloante mori, ſi talia eloquẽter deſeruit, ſcripſitq́; omnes, q aſtabãt, hoc intuentes obſtupuiſſe & immenſis laudibus Afraniũ cõmẽdaſſe, ut ego multa alia in ipſo damnabã, nõ tantũ qđ iura, & ollas recenſeret, & placentarũ recordatione lacrymas funderet. ſed hoc imprimis reprehendi qđ priuſq̃ periret Afranius hiſtoricũ & fictionis magiſtrum nõ iugulaſſet. Multos alios his ſimiles poſſem tibi amice connumerare uerumtamen pauca referendo conſilium meũ trãſferã ad aliã pollicitationẽ, ut aliquis melius ſcribat. Sunt enim quidã qui ingentes res geſtas, & memoratu dignas prætermittant, uel ruditate, & bonarũ rerũ in experiẽtia, dicendorumq́; aut tacendorũ ignorantia percurrãt, minima copioſe, & ſummo cũ labore tractent maxima deprimentes. ut ſi quis ſimulachri iouis olympiaci uniuerſam tantã. & talem pulchritudinẽ nõ uideret, neq́; laudaret, neque ignorantibus explicaret, ad amuſſim uero elaboratã. expolitamq́; baſim, & ſolæ decus admiraretur, & iſta multa cum diligẽtia tractet, Itaq; memini quendã audiuiſſe, qui pugnã in Europo factã ne ſeptẽ ꝗdẽ, uerſibus, integris perſtringebat, ſed infrigidã, & inutilẽ nobis narrationẽ ſupra uigiti clepſidras conterrebat. ut Maurus ꝗdã eques Mauſacas nomine ſiti er

rabũdus per mõtes offendit Syros quoſdã ruſticos prãdiũ pa
rãtes, qđ que primũ illi timerẽt Mauſacã, deinde tamẽ cogno
ſcẽtes ex ſuis eſſe eũ ſuſceperũt, & cibarũt ſatis enim dixiſſe
fuerat, eorũ aliquẽ peregre ꝓfectũ illis occurriſſe, et eundẽ in
Maurorũ terrã perueniſſe fratre ſuo ibidẽ militãte. ad hæc fa
bulæ, narrationes ꝓlyxæ, qđ & ipſe uenatus fuiſſet in M au
ritania et ut multos elephãtes in unũ paſcẽtes uidiſſet, parũ
q; abfuiſſet ꝗn a leone deuoraretur, inſuper referebat quot pi
ſces in cæſaria emiſſet. Hic admirãdo hiſtoricus omittẽs patra
tas tot cædes in Europo, & in curſiões, induciaſq; neceſſarias
et utriuſq; exercitus cuſtodes ſtetit ad ꝓfundã ueſperã cũ ui
diſſet Melchionẽ ſyrũ in Cæſaria ſcaros ingentes & decoros
emẽtẽ qđ ſi nos nõ occupaſſet, iã cõditis ſcaris apud eũ forte
cœnaſſet. quæ ꝗdẽ niſi accurate in hiſtoria ſcripta fuiſſet, nos
magna ignorauiſſemus, & detrimẽtũ romanis intolerãdũ, ſi
Mauſicas maurus ſitiẽs potũ nõ ĩueniſſet ſed icœnatus ad ca
ſtra rediiſſet. Verũ quot alia multo magis neceſſaria nũc ſpõte
ꝑtermitto? qđ & tibi cina uenit ex uicino ipſius uico qđq;
ĩuicem munera dederũt, Maurus ꝗdem Malchioni haſtã, hic
uero mauſacæ fibulã, & alia multa per capita, ut in Europo
pugnã ſcripſi. Quare merito dicet aliꝗs roſam ipſam tales ſcri
ptores nõ uidere aũt ſpinas ac radicẽ diligẽter ĩſpicere. Alius
o Philo admodũ ridiculus occurrit. ꝗ nunꝗ̃ alterũ pedem e
Corintho protulit, neq; Cenchreas uſq; peregre profectus,
nedum Syrriam, Aut Armeniam intuitus ſic incepit. Scio
enim aures oculis infideliores eſſe, ſcribo igitur, quæ uidi,
non quæ audiui, omniaq; diligenter ita uiderat, ut draco
nes inquit partorũ hoc at ipſius ſignum multitudinis eſt mil
le enim (ut puto) uiuẽtes dracones agit per ꝗ̃ magni in Per
ſide parũ ſuper Iberiã naſcantur. hi autem time ꝗdẽ in haſtis

magnis ligati in ſublime extollebãtur, & ꝓcul, impellẽtibus metũ incutiebant, in ipſa uero pugna uno agmine ſoluti in hoſtes mittebãtur ſic noſtrorũ multi deglutiebantur, alii ſpiris inuoluti ab ipſis ſuffocabantur, confringebanturq́;, Hæc ſe ui diſſe tuto inquit arbore ab alta, ubi in ſpecula ſtabat, & prudenter fecit, niſi contra feras iuiſſet, poſtea hiſtoricũ adeo ad mirãdũ nõ haberemus manibus magna ac illuſtria in hoc bello gerentẽ. & eni; multa pericula ſubiit, circaq́; Surã uulneratus eſt dũ uidelicet a Cranio iret ad Lernã, Hæc Corithiis audiẽtibus recitabat, ut qui optime norant, illũ neq́; in pariete pictũ bellũ uidiſſe, neq́; arma nouiſſe, neq́; machinarũ formã neq́; ordinũ, aut cohortiũ nomine. Igitur ille diligenter curabat, obliquam quidẽ phalangẽ rectã, in cornu autẽ dicere, in frontẽ ducere, Alius quidã optimus a principio uſq; ad finem in armenia quæcũq́; geſta ſunt optima quæq́; in Syria, quæq́; in meſopotamia in tigride media quingẽtis ne ĩtegris qdẽ uerſibus colligẽdo deſcripſit qđ cũ feciſſet hiſtoriã ſe ſcripſiſſe teſtatur. qnimmo titulũ libro fere longiorẽ inſcripſit, Antrochiã Apollinis ineronicæ (puer eni; (ut puto) dolichũ uicerat) in Armenia, & Meſopotamia, & in Media a Romanis nuper geſtorũ narratio. Ego præterea quẽdã audiui futura conſcribẽtẽ, Vologeſi captiuitatẽ, & Oſrhoæ cædẽ, qđ exponeretur Leoni, & imprimis ter optatũ nobis triumphum præcinebat, ſicq́; uaticinabundus ad finẽ hiſtoriæ feſtinabat. Quin ẽt urbẽ in Meſopotamia magnitudine maximã, pulchritudine pulcherrimã iã cõdidit. adhuc tamẽ cogitat, cõſulitq́; an Niceam a uictoria appellare deceat, an Homoneam a con concordia, ſiue ireniam a pace. hoc etiam nunc reſtat indiſcretum, illaq́; pulchra ciuitas nobis ſine nomine nugis multis, & hiſtorica pituita repleta. Pollicitus autem eſt iam ſe ſcri

pturum quæ in indos gerentur, mariſq; oceani circumnauigationem, neq; ſolum iſta promiſit quinimmo indicæ hiſtoriæ prooemium iam confectum eſt & tertia legio, Celtæq;, & Maurorum non parua manus cum Caſsio, omnes hi indum fluuium traiecerunt, quid aut quomodo elephantorum impetum ſuſtinebunt iã iã nobis admirandus hiſtoricus a Muzuride, uel ab Oxydracontibus mittet. multa huiuſmodi ob ineruditionẽ nugantur uiſu digna non intuentes, neq; ſi intueãtur condigne tractare ſcientes, ſed excogitantes, & fingentes quodcũq; (ut dicitur in buccã uenerit) in librorum numero præſertim in inſcriptionibus iactabundi ſunt & enim ipſæ ſunt perq; ridiculæ, ut huius, Parthicarũ uictoriarũ tanta, et rurſus, Parthidis primus. ſecundus, uidelicet, ut Arthidis alius longe urbanius fecit legi enim Demetrii Sagalaſei parthonicica, non, ut riderẽ, neq; carperem hiſtorias adeo pulchras ſed hæc rettuli utilitatis cauſa, ut qui talia uitaſſet, iã magnã partẽ ad recte ſcribendũ cõparaſſet. quinimmo paucis amplius indigebit. ſi uerum illud eſt qđ inquit dialectica, altero ſcilicet eorum ſublato, quæ ſunt ſine medio alterum omnino ꝑ illo ſuccedat, iamq; tibi dicere liceat hunc locum diligẽter expurgatum, ſpinaſq;, quæcunq; inerant, dumoſq; abſciſſos aliorum ruinas iã exceptas eſſe, et ſi quid aſperum fuit iam ex hoc complanatum ut ædificare aliquid oporteat, uidearíſq; nõ ſolum aliena ſtrenue poſſe refellere, ſed & ipſe conueniẽs aliquod reperire, qđ nemo, ne Momus quidem repræhendere ualeat, Dico igitur illum optime hiſtoriã ſcripturum, q dico hæc ſuprema ex penu ſuo rettulerit, prudentiã ciuilẽ, & uim dicendi, illã quidẽ eſſe donum quoddã naturæ qđ nõ docetur, uiſ autem multæ exercitationi, & continuo labori, antiquorumq; imitationi iũcta ſit hæc inartificioſa ſunt neque

cõſiliario indigna. nõ enim pollicetur hic noſter libellus pru dẽtes, & acres reddere, qbus iſta natura negauit, quoniã ma gnã laudẽ meretur, qnimmo maximã ſi tráſformare, & in aliũ ornatũ mutare tãta poſſet, uel ex plũbo aurũ repſentare, uel argẽtũ ex ſtãno, aut ex Cononei Titorniũ, aut ex leotro phida. Milonẽ efficere, ſed ſane hæc utilitas ab arte, & cõſi lio puenit, nõ ut faciat, quæ a natura inſunt ſed eis cõmode utatur, ut ſi forte Iccus, Herodizeſq;, & Theon, aut aliqs alius palæſtrita polliceatur tibi ſi acceperit Perdiccã uirũ fo re, nõ autẽ Antiochũ Seluci, ſi qdẽ hic eſt nouercæ illius Stra tonicæ amore captus, & ideo extenuatus, in olympicis certa minibus uictorẽ declarare, ipſumq; opponere Theageni Tha ſio, uel Polydamanti Scotuſſæo, Quare dato ſubiecto oppor tuno ad ſuſceptionẽ exercitationis illud multo præſtãtius ar te declarabis, itaq; a nobis abſit hæc inuida pollicitatio, qđ ar tẽ in adeo magna, & ardua re dicamus iueniſſe nõ enim ppo nimus nos unũquenq; poſſe hiſtoricũ reddere, ſed natura pru dẽtẽ, aprimeq; ad dicẽdũ exercitatũ quaſdã uias rectas do cere ſi qdẽ tales uidelũtur. quas ſecutus celerius, & facilius ad deſtinata perueniet. nõ enim dices uirũ prudentẽ indignũ eſſe artis, & diſciplinæ earũ rerũ quas ignorat. quoniã ſi abſ q; pceptore cithara pſallere, & canere ſciret forſan oĩa noſſe poſſet, uerũ noſtra tẽpeſtate cũ ſine magiſtro nihil eorũ faciat aliquo uero docẽte facillime diſcat deinde per ſe bene tractet ergo nobis nũc tales diſcipulus tradatur qui ſit ad excogitan dũ, & dicẽdũ præſtans, acute que uidẽs quomodo rebus ute tur, ſi cõmutaretur aĩumq; militarẽ, & experientiam, ſed cum ciuili ſciẽtia teneat, quiq; per Iouẽ, aliquando in caſtris fuerit exercitatos, ordinatoſq; milites uiderit arma nouerit, et machinas quaſdã, qd in cornu qd in frõte locetur, quomo

do cohortes, quomodo equites, & ex quibus diligantur, quid ſit equitare, quid obequitare deniq; non aliquis qui domi ui xerit, neq; qui ſolũ nuntiantibus credat maxime autẽ, & in primis liberi animi ſit, neq; aliquem metuat neq; aliquid ſpe ret quoniã ſimilis erit malis iudicibus, q ad gratiã, aut inimi- citiã pecunia corrupti Pronũtiãt. ſed neq; curet Philipo erũt in Olyntho oculũ ab Aſtre Amphipulitano ſagittario uerũ qualis erat, dicetur, neq; dolebit Alexãder ꝑ cede Clyti crudeliter in conuiuio patrata ſed aperte deſcribetur, neq; Cleon in contionibus admodũ potens, tribunal conſcendens illũ de- terrebit, ne dicat, qđ hic erat uir pernicioſus, & furibundus neq; tota Athenienſium ciuitas ægre fert, ſi quæ facta ſunt in Sicilia mala Demoſtheniſq; captiuitatem, & Niciæ mor- tem, quoq; modo Athenienſes ſiti præmebantur, qualemq; aquam hauriebant, & ut hauriendo multi necabantur, enar ret exiſtimabit enim qđ æquiſſimum eſt a nullo uiro pruden te criminatum iri, ſi infeliciter, aut imprudenter facta, uti ge ſta narrabit non enim confictor eorum, ſed nuntius erit, qua- re ſi nauali pugna opprimãtur, tunc non ipſe, qui ſubmergat & ſi fugiat, non ille perſecutor erit prætereꝙ ſi preces neceſ- ſarias prætermittat. nam ſi dicenda taceret, aut tacenda di- ceret, repræhenſionem mereremur. facilimum enim. Thu- cydidi fuiſſet quantumlibet paucis uerſibus diruere in Epi polis ædificium. Hermocratiſq; triremem deprimere, exe- randumq; Gylippum tranſfigere. interea muris conclu- dere, & uias foſſis interrumpere, demum in apidicinas Syrracuſa nos intrudere, Athenienſes uero ſiciliam, Ita- liamque circum nauigare, ut primum Alcibiades ſperaue- rat, ſed (credo) ne geſta quidem amplius Coltho refelle ret neque Atropos in contrarium uerteret Hiſtorici autem

officiũ præcipuũ eſt ſcribere, ut geſta fuerũt. quod nunq̃ fa-
cere poterit, donec aut timeat Artaxerxem medicus eius, aut
ſe habiturũ ſperet ueſtẽ purpureã, aureũq; torquẽ, & equũ
Niſæũ mercedẽ ſane eorũ quæ hiſtorica laudauit, at nõ idẽ fa
ciet xenophõ uerſus hiſtoricus neq; Thucydides. uerũ ſi ſcri-
ptor priuato oderit aliquos cariorẽ utilitatẽ publicã ducet, ue
ritatẽq; artificio dicendi anteponet. qđ ſi aliquẽ amabit. non
tamen eius delicta præteribit. hoc enim unũ (ut dixi) hiſto-
riæ ꝓpriũ, eiq; ſoli ſacrificãdũ, ueritas ſcilicet, ſi q̃ recte hiſto
riã ſcribere intẽdit, nanq; is alia omniã contemnere debet, om
ninoq; una ulna, & mẽſura perfecta reſpicere nõ præſentes
auditores, ſed in poſterũ ſcripta tua lecturos. Quod ſi q̃s præ
ſentia curat merito inter adulatores cõnumerandus eſt, quos
pridẽ hiſtoria ſtatim ab initio nõ minus eſt auerſata, q̃ gym-
naſtica ars comoticã effœminatã. Illud igitur Alexãdri elegã
ter dictum referunt, utinã Oneſicrates parumper a mortuis
reſurgerẽ, ut diſcerẽ, quomodo hæc tua ſcripta homines tunc
legerẽt, quod ſi nunc ipſa laudãt. & amplectuntur, ne mire-
ris, quilibet enim nõ mediocri huiuſmodi delinimẽto beniuo
lentiã a nobis comparare putat. Itaq; Homero quidã, & ſi
plurima fabuloſa conſcripſit, pro Achille iã adhibere fidẽ du
cuntur ad corroborandã ueritatẽ hoc magnũ argumentũ pro
ponentes, quod non de uiuo ſcripſit nõ enim inueniunt cuius
gratia mentiri debuerit. Talis igitur mihi ſit hiſtoricus, intre
pidus, incorruptus, liber, libertatis amator & ueritatis, ut co
micus inquit nominaturus ficus, ficus, ſcaphã ſcaphã, nihil
odio, nihil amicitiæ tribuens, neq; ſubtrahens, uel miſerans,
pudoremq;, aut reſpectũ habens. iudex æqualis, cunctis beni-
gnus, ut alteri nihil plus honeſto tribuat ſit in liberis hoſpes.
& ſine ciuitate, nullis ſubiectus legibus, ſine rege. nihil pro

hoc, aut illo cogitare uideatur, ſed quod geſtum eſt referre. Itaq; Thucydides hoc per q̃ bene ſanxit, nã uirtutẽ, uitiũq; hiſtorici diſcreuit, & ſi in ſumma admiratione Herodotum cerneret, adeo ut eius libri muſæ nominarẽtur, dixit tamen ſe potius ſcripturum poſſeſſionẽ in perpetuum, q̃ oblectationẽ ad præſens, neq; fabuloſa ꝓſecuturum ſed geſtorum ueritatẽ poſteris traditurum, introduxitq; utile, & quẽ finẽ prudens aliquis hiſtoriæ ſubiiciat, ut ſi forte poſthac ſimilia offenderet præſcripta reſpiciendo reſpublicas bene tractare poſſet, & ſane talis ſententiæ mihi detur hiſtoricus, nõ admodum dictione elaboratus, neq; ſtili ui illa uehemẽti & concitata, crebraq; periodis, & argumẽtis perplexa, utq; alia dicendi acrimonia hiſtoriã exordiatur, quin immo ſedatus, menteq; ordinatus ſit, & ſubtilis, dictio uero clara, & ciuilis, ut quæ ſciat apertiſſime ſubiectum declarare, ut enim ſententiæ hiſtorici ſigna ſubiecimus loquendi libertatẽ, & ueritatẽ, ſic etiã eius dictioni unum primum ſignum, rem manifeſte declarare, & lucidiſſime aperire. neq; abſtruſis. & extra calcatã uiã nominibus, neq; his forenſibus, & cauponariis utetur, ſed ut uulgus intelligat, eruditi laudent, præterea dictio nõ exornabitur figuris moleſtis, neq; maxime affectatis. quoniã mõſtrabit ſcripta eſſe ſimilia bene conditis ferculis, ſcriptoris ꝗdem mens particeps ſit, attingat etiã poeticæ aliquid in quantum illa ſit magnifica, & elata. præſertim quãdo ſtructis aciebus & pugnis belliſq; naualibus commiſcetur. tunc enim opus erit aliquo poetico uento a pupi nauigia impellente, ſimulq; uecturo elatam etiam ſuper extremas undas nauem. dictio tamen ſuper terram gradiatur ad pulchritudinẽ, & rerum magnitudinem ſuſpenſa, & q̃ maxime fieri poterit aſſimilata, exotica uocabula uitans, neq; importune inflata tũc enim

ipſi maximū periculū cōmoueri, & in poeticū furorē efferri. Quare tūc freno plurimū eſt utēdū, temperādūq;, ut admoneamur eq nā quādā ſuperbiā, et paſſionē nō mediocrē i ſcriptis naſci. ſatius igitur eſſe, quādo ſentētia equo uehitur, ſtilū ſellā tenētē pedibus comitari, ne a uectione reliquatur. inſuper temperata & modeſta nominū cōpoſitione utēdū, non admodū hiāte, neq; ſuſpēſa (aſpera enim) neq;, ut pleriq; conſuere, rhythmo multo connexa. nāq; alterū repræhendendū, alterū audiētibus iniucundū. res autē ipſæ nō ſicut occurrūt, ordinādæ ſunt, ſed diligētia ſumma, & pari labore. eadē ſæpius retractet, præcipue rebus interſit, & uideat, uel ſaltē attēdat ueriora narrātibus, quos coniectabit nihil ad gratiā uel odiū de geſtis demere uel addere. pſertim is ſit, q rectius & prudētius ꝙ perſuaſibilius cōſyderet, cūq; oia uel plurima collegerit, primū quoddā eorū cōmentariū cōtexat, corpuſq; faciat deforme adhuc, atq; inarticulatū, deinde ordinādo pulchritudinē ſuperinducat, & dictione coloret, rhythmoq; cōcinnet. In ſumma homerico ioui aſſimiletur modo bellicoſorū thraciū puinciā deſpiciēti, modo autē Myſorū, pariter enim & ipſe nūc Romanorū res ſeorſum intueatur, nobiſq; demonſtret qualis altius conſyderanti ſibi uiſæ ſint, nunc perſarū res, deinde utraſq; ſi pugnā cōmiſceant, in ipſaq; acie nō ad alterā partē reſpiciet, neq; ad unū equitē, peditē ue, niſi ſit Braſidas aliquis prius remigās, aut Demoſthenes intercidens aſcēſum. primū duces reſpiciat, & ſi qd hortati ſunt, auditum ſit, quomodo, quaq; mente & intētione aciem ſtrinxerint. cum uero permixti fuerint commune ſit ſpectaculum, tunq; geſta tanꝙ in trutina librentur, conſequaturq; & cōfugiat oibuſq; iſtis modus ſeruetur. nō ad ſatietatē, neq; ad honeſti in experientiā, neq; iuueniliter, ſed facile diſ-

ſoluatur, hæcq; aliquãdo ibi ſtatuendo. ad illa ſi opus fuerit tranſeat, deinde quando illa conuocauerit, liber reuertatur, & ad omnia feſtinet, quantumque fieri poterit, tempora concordet. tranſuolet ab Armenia in Mediam, illinc impetu uno in iberiam, deinde in italiam, ut nullam occaſionem prætermittat, & quod ſimilimam reddat intentionem ſuam ſpeculo dillucido, ſplendido, & centro exacto, qualeſq; rerum formas ſuſcipiet, eas etiam tales referat, non conuerſas, uel decoloratas, uel alterius figura non enim more oratorum ſcribendum eſt, ſed quæ dicenda ſunt, dicentur, quia iam geſta. ſunt hiſtorico enim conuenit ea ordinare, & dicere. quare non ab illis quærendum quid dicant ſed quomodo dicant. omnino ſcribenti hiſtoriam conſyderandum, ut ſimilis ſit Phidiæ, uel Praxiteli. Alcmanive, aut alicui ſtatuariorum, illi enim non aurum, aut argentum, aut ebur, uel aliam materiam faciebant, ſed hæc ſuberat, proponebaturque ab Elienſibus, aut Athenienſibus, Arginis ue, illi uero ſolum formabat eburque ſecabant expoliabant, conglutinabant & ad regulam dirrigebant, auroque colorabant. hæc erat illorum ars, ut materiam ad uſum diſponeret tale igitur ſit hiſtorici officium, ut ad decorem geſta, eaque pro uiribus manifeſtiſſima demonſtret, quæ cum aliquis audiet deinde dicta uidere conſtituat, poſtremum laudet, tunc ſane tunc hiſtoria eſt abſoluta, ſuamque laudem opus accepit. Iam omnibus rebus præparatis principium ſine procemio faciet aliquando, cum res non multum urgeat aliquid in eo tractare. tunc uero latente ui præfatione utetur cum declarabit de quibus dicturus ſit. Quando autem procemium, ſumet a duobus ſolis incipiet non orato-

rum more a tribus, ſed quod ſit a beniuolentia præteriens, at-
tentionem, aut docilitatē abunde præſtabit auditoribus, hiſto-
rico quidē attendet, ſi demōſtrabit, qđ de magnis, aut neceſſa-
riis, uel propriis, uel utilius dicet docibilia, & manifeſta ſe-
quentia faciet, ſi prius exponet cauſas, & rerum capita com
præhēdet. Talibus proœmiis hiſtoricorū optimi uſi ſunt, He
rodotus quidē dicēdo ne tempore geſta ingentia & admira-
bilia aboleantur, præſertim quæ uictorias græcas, ſtrageſq;
barbaricas oſtendūt, Thucydides autem ipſe ratus id bellū fo
re illuſtre, & ſermone digniſſimū, maiuſq; q̄ quæ prius ge-
ſta fuerāt, nanq; in eo multæ calamitates euenere, Poſt proœ
mium rebus conueniens, uel productum, uel compendioſum
fiat tranſitus aptus, & recte introductus ad narrationē. nā
reliquum omne corpus hiſtoriæ ſine artificio narratio longa
eſt quare uirtutibus narrationis exornabitur, ut ipſa ſimiliter
ꝓcedat leniter, & æqualiter, non emineat, neq; deprimatur
deinde ipſa dilluciditas coloretur dictione (ut dixi) numero
ſa, & rerum connexione, abſoluta enim & perfecta omnia
faciet, cumq; priora elaborauerit poſteriora infert continen-
do ipſa cathenæ modo coaptata, ne abſcindantur, neq; ſint
multæ narrationes inuicē adiacētes ſed ſemper primum ſecū
do nō ſolum uicinum ſit, uerum etiam communicet, & ual-
de commiſceatur. Celeritas in omnibus utilis, præſertim ſi nō
ſit dicēdorum incpia, eā comparare oportet nō tātū nomini-
bus & uerbis, quantum rebus ipſis, dico autē ſi perſtrinxe-
ris parua, minuſq; neceſſaria, magna autē ſufficiēter tractes
qnimmo multa ꝓtereūda ſunt, nā ſi amicos inuitas, om niaq;
parata ſint, nō iccirco ī mediis bellariis, qbuſq; totq; ferculis
apris leporibus inteſtinis intropones ſaperolam, & fabam, ſi
hæc pariter ſtructa ſint, ſed uiliora negliges, Temperandum

imprimis ab interpretatione montium, murorum, fluuiorum, ne ſermonis uim triuialiter oſtentare, & tanti facere uidearis hiſtoriā ꝑtermittēdo, ſed talia leuiter tāgendo utilitatis & diluciditatis cauſa trāſibis, uiſcum, qđ in rebus eſt, & pēm huiuſmodi liguritionem uitādo, qđ Homerus, ꝙuis poeta ſit, prudenter facit, cum Tātalum, Ixionē, Tityum alioſq; ꝑterit. Qđ ſi Parthenius, aut Euphorio, uel callimachus diceret, quot nam credis uerſibus aquam uſq; ad labrum Tantali duxiſſent? inde quot Ixionem rotaſſent? ipſe autem Thucydides magis laudādus eſt, qui tali dicendi genere rarenter utitur, cōſydera enim quomodo ſtatim diſcedit ſiue machinam deſcribat, ſiue expugnationis uel urbium formam aut Syracuſanorum portum neceſſario, & utiliter declarat. nā quando peſtem narrat, & ꝓlyxus eſſe uidetur, tu res ipſas repete, ſummā enim celeritatem itelliges, utq; fugiendo tamē detineatur tibi tunc permittitur & eloquenter dicere, & dicendi uim oſtētare. Laudes autē uel uituperationes ſint parcæ, & circūſpectæ ſine calumnia, cum ꝓbationibus breues, neq;, intēpeſtiuæ, quoniam nō fiunt apud iudices, ne parem Theopōpo inuidiam ſubeas, qui plurimos hoſtiliter taxat, multūq; in hac re imoratur, ut geſta potius accuſet, ꝙ narret, Præterea ſi quædam intercidat fabula dicenda quidem eſt, nō tamē omnino affirmāda, ſed in medio ponenda, ut de illa quā uoluerint cōiecturā lectores faciāt, tu autē ſecurus ſis, nulliq; rei ꝓnior, In ſūma illud admonebo, & idētidē repetā, nō ſolū præſentia reſpiciens hiſtoriā cōſcribas, ut te uiuentes laudent, & uenerentur, ſed imortalitatē cōiectans poſteris potius ſcribe, ab illiſq; mercedem hiſtoriæ exige, ut de te dicatur, ille qdē erat uir liber, dicēdi conſtātia plenus, nihil adulatoriū nihil ſeruile, ſed, oīa uera ſcripſit, ſi quiſpiā ſapiat hoc ante ponet

omni præſenti ſpe tam breui duraturæ. Vides quemadmo-
dum ille Cindius architectus fecit, nam cum Pharo maximã
turrim, omniumq; ædificiorũ pulcherrimam ſtrueret, ut ab
ipſa nauigantibus ad multũ maris ſpaciũ fax eluceret, ne di-
ferentur in Parætoriam difficillimã (ut dicunt) & ineuita
bilem, ſi quis in dura illa ſaxa incideret, dum igitur opus
ſtrueret, in lapidibus ſuum nomen incidit, uerum id calce il-
liniens, & contegens in ea ſui temporis nomen regis inſcri-
pſit, intelligens quod etiam euenit, admodum breui tempore
cum in cruſtatione litteras delendas reuerẽdum autẽ. Soſtra
tus Dexiphanis Cindius diis ſalutaribus pro nauigantibus.
ſic ille non ad ſua tempora, neq; ad momẽtaneam uitam, ſed
ad noſtram ætatem, ac immortalitatẽ reſpexit. donec turris
ſteterit. & ars ſua durauerit, Itaq; ſic oportet hiſtoriã con-
ſcribere ad futuram gloriam potius cum ueritate, quam adula
tione nunc ad uoluptatem laudantium. Hæc tibi iuſte hiſto-
riæ regula, & rubrica, ad quã ſi aliq apte ſe trutinabũt, be-
ne actũ eſt, & a nobis neceſſaria pcepta tradita ſunt, ſin mi-
nus, circũuolutum eſt dolium in Cranio. FINIS.

EPIGRAMMA.

¶ Bernardini Angelici Guarini Calliẽſis in Aphthonii Pro
gymnaſmata et in aureum Luciani de componenda hi
ſtoria libellum ad lectores Epigramma.

QVI cupit orandi, qua nil præſtantius, artem
　Hactenus inuentum, commodiuſq; fuit,
Nilq; decens propriumq; magis, cui publica curæ
　Siue toga potuit, militiaq; dari,
Si modo iuncta illi fuerit ſapientia, quando
　Sola parum iuuat hæc, illa nocere ſolet.